

DIALOGAS

2013 m. spalio 3 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 36 (1055). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Žitos Šliogerienės nuotr.

Su profesine švente!

Šiomet artėjant Tarptautinei mokytojų dienai „Dialogas“ pasiūlė politikams išlipti iš įprastinės vagos ir – užuot formulavus tradicinį sveikinimą – keletu žodžių prisiminti žmogų, kurį jie vadina, laiko savo Mokytoju.

Šia forma pasinaudojo premjeras Algirdas Butkevičius ir ministras Dainius Pavalkis.

5 p.

Kas sustabdys socialinį ir intelektualinį genocidą Lietuvoje?

POŽIŪRIS

6 p.

Kaip apskaičiuoti gyvenimą?

ASMENYBĖS

7 p.

Gyvenimo ir ugdymo kryptis – VARTOJIMAS

POŽIŪRIS

9 p.

Visi gelbstisi patys, vertybės... mirė

ATGARSIAI

14 p.

Atestacija – efektyvus būdas sumažinti efektyvumą

Darbuotojų vertinimo ir motyvavimo metodika, kurią taiko programinės įrangos kūrimo kompanija „Microsoft“, yra panaši į Lietuvos mokyklose naudojamą pedagogų atestaciją.

Atrodo, kad šių metodikų taikymo rezultatai irgi yra panašūs...

„Microsoft“ atsibudo

Rinkos analitikai skelbia, kad informacinių technologijų milžinės „Microsoft“ verslas pastaruoju metu pergyvena ne pačius geriausius laikus. Stebėdami korporacijai tenkančios rinkos dalies mažėjimą verslo analitikų kompanija „Gartner“ neseniai pareiškė, kad „Microsoft“ laukia niūri ateitis, jei ji nesugebės surasti sau deramos vietos išmaniųjų telefonų ir planšetinių kompiuterių rinkoje. Ga-

vės kritikos iš investuotojų, kad kompanija pralaimi „Apple“ ir „Google“ mobiliųjų įrenginių srityje, „Microsoft“ vykdomasis direktorius Steveas Ballmeris vidurvasarį paskelbė apie didžiausią įmonės reorganizaciją nuo 2000 m., kai iš direktoriaus posto pasitraukė Billas Gatesas. Tačiau netrukus ir pats S.Ballmeris pranešė, kad per artimiausius dvylika mėnesių pasitrauks iš pareigų.

Vertindamas šiuos įvykius, vienas iš technologijų milžinės „Apple“ įkūrėjų Steveas Wozniakas pareiškė, kad „Microsoft“ jau kurį laiką miega ant laurų, o postą paliekančio bendrovės vadovo S.Ballmerio pasiekimai nebuvo tokie reikšmingi kaip B.Gateso.

S.Wozniakas mano, kad „Microsoft“ jau seniai nepateikia siurprizų ir jau kurį laiką ilsisi naudodamiesi rinkomis, kurias sukūrė labai seniai. „Ir tai gana pavojinga. Nežinau, kaip pasaulis vertina Steveą Ballmerį, bet aš nemanau, kad jo darbas (vadovo poste) buvo toks reikšmingas

kaip Billo Gateso“, – savo vertinimą išsakė S.Wozniakas.

Nuosmukio priežastis – genetiniai pakitimai

Atsistatydinantis dabartinis kompanijos „Microsoft“ generalinis direktorius S.Ballmeris įvardijo, jo nuomone, pagrindinę savo klaidą. Jo žodžiais tariant, jis, beje, ir kiti „Microsoft“ vadovybės nariai, laiku nematė būtinybės persitvarkyti ir persiorientuoti į augančią mobiliųjų įrenginių rinką.

Tačiau rinkos analitikai nurodo ir kitas – kiek giliau slypinčias legendinės kompanijos degradavimo priežastis. Kurtas Eichenwaldas įtakingame JAV žurnale „Vanity Fair“ teigia, jog „Microsoft“ nuosmukio priežastis – genetiniai kompanijos organizmo pakitimai. Tokius pakitimus, anot žurnalo „Slate“ apžvalgininko Willo Oremuso, sukėlė kompanijos darbuotojus užkrėtęs virusas.

Nukelta į 4 p. ▶

Lietuvos jaunieji mokslininkai – vėl įvertinti

Ne vienerius metus Europos Sąjungos (ES) jaunųjų mokslininkų konkurse dalyvaujanti Lietuva neliko nepastebėta ir šiais metais. Prahoje vykusiame jubiliejiname XXV ES jaunųjų mokslininkų konkurse (EUCYS) specialųjį prizą pelnė Aleksandro Stulginskio universiteto pirmakursis, Kauno Maironio universitetinės gimnazijos absolventas E.Misiukevičius. E.Misiukevičiui sėkmę atnešė jo darbas „Viendienių (*Hemerocallis*) selekcija ir sėjinukų auginimas patalpoje“ (vadovė R.Urbanavičienė). Remiantis darbo rezultatais išvestas viendienės sėjinukas, išbandytas naujas sėklų daiginimo būdas.

Be E.Misiukevičiaus, konkurse šiemet taip pat dalyvavo Palangos senosios gimnazijos absolventės A.Gintautaitė ir E.Stonkutė bei buvusi Kauno r. Akademijos Ugnės Karvelis gimnazijos mokinė A.Gudaitė.

Nugalėtojų laurus pelnė Jungtinės Karalystės, Airijos bei Suomijos atstovai. Jiems įteikti 7 tūkst. eurų vertės prizai. Šiemet konkursui buvo pateikti 85 projektai iš 37 šalių, įskaitant ES valstybes nares, taip pat JAV, Kanadą, Pietų Korėją, Rusiją bei Baltarusiją.

„Dialogas“ primena, kad užpernai Helsinkyje vykusiame ES jaunųjų mokslininkų konkurse Kauno Stepono Dariaus ir Stasio Girėno gimnazijos mokinys P.Kavaliauskas už mokslinį darbą apie musių pernešamas ligas pripažintas geriausiu ES jaunučiu mokslininku.

Lietuvos mokiniai ES jaunųjų mokslininkų konkurse dalyvauja nuo 1996 m. Europos Komisija, siekdama atkreipti visuomenės dėmesį į mokslo svarbą, mokslo bendruomenę priartinti prie visos visuomenės, skatinti jaunų žmonių domėjimąsi mokslu, konkursą organizuoja nuo 1989 m. Jame gali dalyvauti 15–20 metų jaunieji mokslininkai.

Kitais metais EUCYS vyks Lenkijos sostinėje Varšuvoje.

■ **Prahoje vykusiame XXV Europos Sąjungos jaunųjų mokslininkų konkurse Lietuvai atstovavęs Aleksandro Stulginskio universiteto pirmakursis, Kauno Maironio universitetinės gimnazijos absolventas E.Misiukevičius tapo laureatu ir laimėjo specialųjį prizą.**

Mokinius vežė neblaivus vairuotojas

Pirmadienio (09 30) ryte reidą Kaišiadorių rajone organizavę Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kelių policijos valdybos pareigūnai patikrino 309 vairuotojų blaivumą. Policininkai nustatė, kad 2 vairuotojai už vairo sėdo neblaivūs (lengvas girtumas – 0,54 ir 0,74 prom. alkoholio), 4 vairuotojai buvo vartoję alkoholio, tačiau alkoholio koncentracija neviršijo leistinos normos.

Pareigūnai džiaugiasi galimai išgelbėję keliolikos į mokyklą keliaujančių mokinių gyvybes, nes ties Pravieniškėmis sustabdyto mokyklinio autobuso su į mokyklą vykstančiais mokiniais vairuotojui buvo nustatytas 0,74 prom. alkoholio girtumas.

APKLAUSA

Geros mokyklos samprata: kam jos reikia?

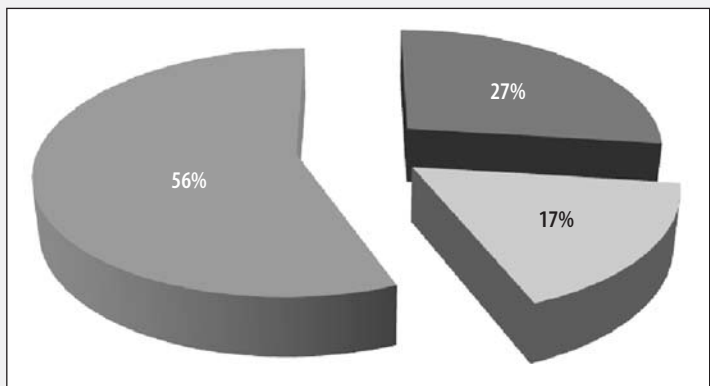
Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros vadovai Švietimo ir mokslo ministerijoje pristatė Geros mokyklos sampratos projektą. Jo iniciatoriai norėtų, kad samprata būtų patvirtinta nacionaliniu mastu.

„Dialogas“ teiravosi internetų (www.dialogas.com) nuomonės šiuo klausimu.

Apklausoje rezultatai tokie:

- Būtų gerai pagaliau susitarti, – mano 27 proc. balsavusiųjų.
- Manau, jog susitarti šiuo klausimu neįmanoma, – 17 proc. respondentų nuomonė.
- Ir kam to reikia? – nesupranta 56 proc. apklausoje dalyvių.

Akivaizdu, kad švietimo valdininkams derėtų ne tik siekti įgyvendinti savo sumanymus, bet ir nepamiršti tų sumanymų prasmės išaiškinti plačiajai švietimo bendruomenei, o ypač – pagrindiniams jos veikėjams.

LŠPS: mokytojų atlyginimai gali būti didesni

„Nepaisant nuolat mažėjančio vaikų skaičiaus mokyklose, Lietuvos valstybė turi realią galimybę ne tik išsaugoti mokyklas bei mokytojų darbo vietas, tačiau ir ženkliai padidinti jų darbo krūvius, kas užtikrintų jų atlyginimų didėjimą. Tam nebūtina smarkiai didinti biudžeto išlaidų, o tereikia dabar veikiančių mokyklų duris atverti neformalia-

jam suaugusiųjų mokymui“, – teigia Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS). Pasak jos, šią vasarą pateikta Valstybinio audito ataskaita rodo, kad milžiniški pinigai, skiriami neformaliajam suaugusiųjų švietimui, naudojami itin neefektyviai. LŠPS nuomonę, jog suaugusiųjų mokymas bendrojo ugdymo mokyklose leistų ne tik racionaliau

panaudoti šiuos pinigus ir į gerąją pusę pakeisti situaciją šiame švietimo sektoriuje, bet kartu padidinti mokytojų atlyginimus, palaiko ir Lietuvos švietimo įstaigų profesinė sąjunga.

Šiandien (10 03) abi šios profesinės sąjungos surengė spaudos konferenciją minėtiems klausimams aptarti.

Priėmimas į profesines mokyklas – rekordinis

Suskaičiavus galutinius papildomo priėmimo į profesines mokykloje įstaigas duomenis paaiškėjo, jog į jas priimta beveik dešimtadaliu daugiau naujų mokinių nei buvo planuota.

Iš viso priimti 21 356 asmenys, arba 2 tūkst. daugiau nei planuota. Iš jų 783 yra įgiję universitetinį išsilavinimą ir 636 – baigę kolegijas. Po vidurinės, turėdami brandos atestatą, šiemet į profesines įstojo 10 184 buvę abiturientai.

Gerokai daugiau negu planavo mokinių priėmė Biržų technologijų ir verslo mokyklos centras, Druskininkų amatų mokykla, Mažeikių

politechnikos mokykla, Rokiškio technologijos, verslo ir žemės ūkio mokykla, Daugų technologijos ir verslo mokykla, Vilniaus automechanikos ir verslo mokykla, Zarasų žemės ūkio mokykla, Žeimelio žemės ūkio mokykla, Skuodo kaimo verslų, amatų ir paslaugų mokykla ir daugelis kitų Lietuvos profesinio mokymo įstaigų.

Šiais mokslo metais daugiausia mokinių mokysis pagal automobilių mechaniką, apdailininkų-statybininkų, kirpėjų, masažuotojų, kompiuterinės įrangos derintojų, suvirintojų programas.

Tendencija, kad daugėja no-

rinčiųjų mokytis profesinėse mokyklose, pastebima pastaruosius trejus metus, tačiau šiemet pasiektas rekordas. Pernai profesijos panoro mokytis 19,7 tūkst. jaunuolių – trimis šimtais daugiau negu buvo planuota, užpernai – 19,6 tūkst.

Praėjusių metų duomenimis, 73 proc. profesinių mokyklų absolventų įsidarbino arba sukūrė savo verslą, 14 proc. mokslus tęsė aukštosiose mokyklose.

Šiuo metu Lietuvoje veikia 74 profesinio mokymo įstaigos, jose mokosi per 46 tūkst. moksleivių.

Rektoriai: aukštojo mokslo finansavimas – nepriimtinas

Lietuvos aukštųjų mokyklų rektoriai nepalaiko Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) siūlymo ir 2014 metais mažinti finansavimą aukštosioms mokykloms bei reguliuoti studijų paklausą remiantis tiksliniu jų finansavimu. Toks lėšų karpymas atrodo nepriimtinas tiek Lietuvos universitetų rektorių konferencijai (LURK), tiek Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO) prezidentui P.Žiliukui. Jis pirmadienį (09 30) vykusio LURK posėdžio metu pristatė 2013 m. stojimo į Lietuvos aukštąsias mokyklas ataskaitą. Pasak P.Žiliuko, šiais metais valstybės finansuojamų vietų sumažėjo 9 proc. ŠMM ketina ir toliau mažinti finansavimą aukštosioms mokykloms ir skirti daugiau dėmesio tiksliniam

tam tikrų studijų kryptų finansavimui. „2008 m. valstybė švietimui skyrė 6 proc. BVP, o šiais metais – vos 4,7 proc. Atsižvelgdami į universitetinio sektoriaus problemas bei BVP augimą, siekiantį prieškrizinį lygį, manome, kad finansavimas aukštajam mokslui turėtų ne mažėti, o didėti“, – teigė LAMA BPO prezidentas. Anot jo, anksčiau skirstant finansavimą abiturientų skaičiaus mažėjimu buvo galima remtis, tačiau ne dabar, kai profesines mokyklas ir kolegijas baigusiujų skaičius didėja. „Šie žmonės tęsia studijas universitetų sektoriuje, tačiau neturi galimybės gauti finansavimo. Galima teigti, kad studentų skaičiaus mažėjimą kompensuoja didėjančios profesines mokyklas ir kolegijas baigusiujų skaičius“, – kalbėjo P.Žiliukas.

■ **LAMA BPO prezidentas P.Žiliukas**

Rektorių konferencija priėmė sprendimą suformuluoti kreipimąsi į Ministrą Pirmininką bei švietimo ir mokslo ministrą. Kreipimesi ketinama išreikšti LURK poziciją dėl aukštojo mokslo finansavimo mažinimo ir susirūpinimą dėl mažėjančio stojančiųjų į aukštąsias mokyklas skaičiaus.

EK: skaitmeninis švietimas Europoje nepakankamas

Daugiau nei 90 proc. Lietuvos, Latvijos ir Čekijos mokyklų turi interneto prieigą, tačiau Kroatijoje ir Graikijoje tik 45 proc. mokyklų gali pasiūlyti mokiniams interneto paslaugas.

Europos Komisijos (EK) teigimu, tik pusė Europos 16-mečių mokosi visiškai skaitmenine įranga aprūpintose mokyklose. Pa-

sak EK, 63 proc. devynerių metų amžiaus vaikų Europoje mokosi mokyklose, kurios vis dar neturi skaitmeninės įrangos, o 20 proc. vidurinių mokyklų auklėtinių niekada nesinaudoja arba labai retai naudojasi kompiuteriais klasėse pamokų metu.

EK pradėjo programą, kuria skatinamas skaitmeninis švieti-

mas visose mokyklose ir universitetuose. Be to, EK teigia, kad universitetams reikia suintensyvinti mokymąsi tiesiogiai ir internetu prisijungiant prie ES naujos iniciatyvos – Masinių atvirųjų internetinių kursų (MAIK), kurie suteikia galimybę mokytis bet kur, bet kada ir naudotis įvairiomis priemonėmis.

Paskolų prašo per 7 tūkst. studentų

Šiemet valstybės remiamas paskolas siekia gauti daugiau kaip 7 tūkst. studentų, jų prašoma suma – per 37 mln. litų. Pasak Valstybinio studijų fondo (VSF) Paskolų skyriaus vedėjos K.Novickienės, iki praėjusio penktadienio (09 27) buvo gauta 7103 paraiškos. Penk-

tadienis – paskutinė diena, kuomet dar buvo galima pildyti prašymus. Anot K.Novickienės, paraiškų šiemet pateikta panašiai tiek pat kaip pernai.

Prašymų valstybės remiamoms ir valstybės paskoloms (paskolos teikiamos įstojusiesiems

iki 2009 m.) registracija vyko daugiau kaip mėnesį – nuo rugpjūčio 21 d. Sąrašus studentų, kuriems siūloma sudaryti paskolų sutartis, numatoma paskelbti spalio 16 d.

Valstybės remiamas paskolas teikia šiaulių bankas, „Swedbank“ ir DNB bankai.

Gerbiamieji Lietuvos mokytojai,

Jūsų rankose – Lietuvos ateitis. Jūsų išmintis ugdo atsakingus rytojaus kūrėjus, o mylinčios širdys kuria savimi pasitikinčius žmones.

Jūs padedate vaikui prakalbinti knygas, įminti istorijos mįsles ir suprasti matematikos pasaulį, paskatinate mylėti gamtą, atrasti meno grožį. Mokytojo veiklos sėkmė – mokinio noras ieškoti prasmės, atsakingai veikti ir gerbti savo valstybę. Tikiu, kad su kiekvienu nuodžiū atsakytu „Kodėl?“ Jūs kuriate Lietuvos pažangą.

Dėkoju Jums, kad nuolat tobulinatės ir esate mokiniams geriausias mokymosi visą gyvenimą pavyzdys.

Linkiu Jums kantrybės ir kūrybingumo ugdant mąstančius, atsakingus ir dorus žmones. Sveikinu Jus su Tarptautine mokytojų diena!

Lietuvos Respublikos Prezidentė **Dalia GRYBAUSKAITĖ**

MOKYTOJAU!

Anksti šį rudenį nugulto medžiai, nors sodų šakos linksta dar nuo vaisių. Rugsėjis baigėsi, tik Tu vis sėji gerumą ir žinias į vaiko širdį. Šita sėja rugsėju nesibaigia. Ji begalinė – prieš ją bejėgis laikas, nes Tavo misija šioj Žemėje šventa.

Juk Tu formuoji asmenybę, kurios ir iš brangaus metalo nenuliesi, neišskaptuosios iš tvirčiausio medžio, iš molio nenudrėbsi ir nenulipdysi. Tegalima ją suformuoti iš Žinių ir Meilės. Galbūt todėl ir **Mokytojo** vardas stovi greta Aukščiausiojo, kuris šią misiją paskyrė Tau kaip pašaukimą. Tau lemta būt geruoju burtininku, kurio kūryba ir žinojimas uždegtų širdžių troškimą siekti pažangos ir gėrio, bet nevalia, gink Dieve, amatininku būti, į vaiko sąmonę aklai stampuojančiu žinias už duonos kąsnį.

Užkaskim nuolankumą ir įžiebkim Viltį, kuri kaip fakelas mums šviestų ne vien tik švenčių, bet kiekvieną dieną.

Lietuvos mokytojų
profesinės sąjungos pirmininkė
Jūratė VOLOSKEVIČIENĖ

Jūratės Voloskevičienės nuotr.

Gerbiami pedagogai,

žodis mokytojas reiškia mokyti. Mokyti ne tik rašyti, bet būti raštingiems, mokyti ne tik skaityti, bet būti išmintingiems, mokyti ne tik žinoti, bet ir gebėti gyventi...

Linkiu būti tikrais gyvenimo mokytojais, pakęsti tai, ko negalite pakeisti, ir būtinai pakeisti tai, ko nebegalima pakęsti.

Linkiu Minties, Pažinimo, Išminties, Atjautos, Džiaugsmo, Pagarbos, Supratimo, Kantrybės Jūsų kūrybingame ir atsakingame darbe.

Pagarbiai
Lietuvos švietimo įstaigų
profesinės sąjungos pirmininkas
Eugenijus JESINAS

Gedimino Zemlicko nuotr.

Kiekvienai nauji mokslo metai – galimybė savo taurų darbą – Mokytojo darbą – pradėti iš naujo. Pradėti kupiniems naujų idėjų, vilčių, meilės ir atsidavimo. Auginti naujas kartas – visų mūsų ateitį – didžiulė atsakomybė ir ypatingas pasiryžimas. Jam, mielieji Mokytojai, Jūs atiduodate dalį savęs, nes tai – Jūsų gyvenimo prasmė.

Lietuvos edukologijos universiteto bendruomenė, kaip niekas kitas, turi puikią galimybę iš arti just, kaip keičiasi kartos. Kasmet Lietuvai palydime būrį kompetentingų mokytojų, turinčių ne tik gyvenimo patyrimo, bet ir dvasinio brandumo. Mūsų ir Jūsų bendruomenėms tenka didžiulė atsakomybė ir ypatingos veiklos našta – padėti puikių, gabių, savitų asmenybių brendimui.

Mielieji Mokytojai, linkiu mokinių širdyse įžiebtai išminties, kūrybos, meilės Tėvynei ir mokslui kibirkštį. Tegul Jūsų kasdienis darbas sulaukia deramos pagarbos, dėkingumo ir supratimo, nes Jūs esate tarsi gyvybės medžiai, jūros mūšos skalaujamos uolos. Jūs ateinate žodžiu ir širdimi pasėti minčių, atskleisti mokslo ir žinių paslapčių.

Mokytojų dienos proga noriu pasveikinti visą mokytojų bendruomenę ir palinkėti neblėstančių asmeninių kūrybinių ambicijų, erudicijos ir širdies dosnumo.

Lietuvos edukologijos universiteto rektorius
akademikas **Algirdas GAIŽUTIS**

Atestacija – efektyvus būdas sumažinti efektyvumą

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

► Atkelta iš 1 p.

Virusas – tai S.Ballmerio įdiegta visų korporacijos darbuotojų vertinimo ir diferencijavimo sistema. Ją, W.Oremuso nuomone, S.Ballmeris nusižiūrėjo nuo buvusio korporacijos „General Electric“ direktoriaus Jacko Welcho, kuris buvo įvedęs visų darbuotojų reitingavimą ir skirstymą į pirmaujančius bei atsiliekančius. Beje, J.Welchui 2001 m. pasitraukus, korporacija atsisakė ir jo įdiegtos darbuotojų reitingavimo sistemos.

Darbuotojų reitingavimas griaua kompaniją

Štai ką apie „Microsoft“ darbuotojų reitingavimo sistemą rašo K.Eichenwaldas: „Centrinė korporatyvinės kultūros problema – darbuotojų reitingavimas. Kiekvienas dartinis ar buvęs „Microsoft“ darbuotojas, su kuriuo man tik teko pakalbėti, reitingavimo sistemą vadino labiausiai kompaniją iš vidaus griaujančiu procesu, dėl kurio darbą joje metė galybė specialistų.“ Sistema, kurią dar vadina „the performance model“ („darbo našumo modelis“), „the bell curve“ („varpo kreivė“) arba tiesiog „the employee review“ („darbuotojo atestacija“), su nedideliais pakitimais laikui bėgant veikė tokiu būdu: kiekvienas kompanijos padalinys kiekvienam darbuotojui privalėjo suteikti kurį nors statusą – „top“ (puikus), „good“ (geras), „average“ (vidutinis), „below average“ (prastesnis už vidutinį) arba „poor“ (silpnas). „Microsoft“ darbuotojai tikino, kad dėl tokios jų reitingavimo sistemos kompanijos „žvaigždės“ neriasi iš kailio, kad šalia jų neatsirastų naujų „žvaigždžių“, nes nuogaustauja dėl savo reitingo. Atestacija, be to, turi ir „žemiškesnių“ pasekmių: „puikūs“ ir „geri“ darbuotojai gauna piniginius priedus ir karjeros galimybes, o „silpniems“ bei „vidutiniams“ gali būti parodytos ir durys.

Šypsenos – iki ausų, žnaibymasis – iki kraujo

„Visais įmanomais ir neįmanomais būdais darbuotojai stengiasi neatsidurti dugne, – K.Eichenwaldui pasakojo vienas „Microsoft“ inžinierius. – Kiekvienas atsakingas bent už kokią nors darbo dalį atvirai sabotuoja kolegų pastangas. Pats vertingiausias man duotas patarimas – vaizduoti geranorišką ir kolegoms padėti visuomet pasiruošusį darbuotoją, o iš tiesų, – slėpti nuo kolegų bet kokią informaciją, kuri galėtų padėti jiems pagerinti savo reitingą. Kadangi atestacija vyksta kas 6 mėnesius, darbuotojai ir jų vadovai, kurie, beje, taip pat reitinguojami, koncentruojasi į trumpalaikius rodiklius, o apie ilgalaikes, į inovacijas nukreiptas pastangas net nesusimąsto.“

Verslo apžvalgininkas W.Oremusas rašo: „Tuo metu, kai korporacija „Google“ kaip įmanydama skatino darbuotojus 20 proc. savo

darbo laiko skirti idėjoms, kurios juos labiausiai įkvepia, S.Ballmeris, net pats to nenorėdamas, pasmerkė savo pavaldinius nuolatiniais karams po kilimu.“

Analitikai teigia, kad darbuotojų atestacija naikina kūrybinį „Microsoft“ potencialą, stebisi, kad niekas, net ir pats B.Gatesas, S.Ballmerio anksčiau nesustabdė, ir konstatuoja, jog „Microsoft“ sprendimas atsisakyti S.Ballmerio paslaugų buvo išmintingas.

Mokytojai ekspertai – „top“, eiliniai mokytojai – „below average“?

O dabar grįžkime į Lietuvą ir užėikime į bet kurią mokyklą. Analogijos tarp mokytojų atestacijos ir korporacijos „Microsoft“ darbuotojų reitingavimo sistemos sunku nepastebėti: mokytojai ekspertai – „top“, mokytojai metodininkai – „good“, vyresnieji mokytojai – „average“, mokytojai – „below average“ ir neatestuoti – „poor“.

Tai, kad vieni gauna daugiau pinigų, o kitiems – parodomas durys, irgi labai panašus įvertinimo ir motyvavimo dirbti geriau būdas. Tiesa, „Microsoft“ darbuotojų reitingavimo iniciatorius yra žinomas, o apie Lietuvos mokytojų atestavimo idėjos autorių rašytiniai šaltiniai nutyli.

Dar vienas korporaciją „Microsoft“ ir Lietuvos mokyklą siejantis bruožas – prastėjantys veiklos rezultatai. Ir nesvarbu, kad vienu atveju rezultatas – inovatyvių IT sprendimų pardavimo apimtys, o kitu – mokinių pasiekimai.

Pastarieji Lietuvoje, kaip rodo tarptautiniai mokinių pasiekimų tyrimai, deja, prastėja. Antai ketvirtokų gebėjimą skaityti ir suvokti grožinę literatūrą bei informacinio pobūdžio tekstus tiriantis PIRLS 2011 m. parodė, kad nuosmukis vyko per visą pastarąjį dešimtmetį – pagal rezultatų prastėjimą užimame trečią vietą tarp visų PIRLS tyrime nuo 2001 m. dalyvaujančių šalių.

Regresiją rodo ir penkiolikmečių moksleivių pasiekimų tyrimo PISA 2009 rezultatai, mažesnę pažangą – ir TIMSS 2011.

Kas galėtų paneigti, kad Lietuvos švietimo, kaip ir „Microsoft“, regresijos priežastis – į trumpalaikius rodiklius orientuota, kolegiskumą ardanti, ne būti, o atrodyti geru specialistu skatinanti darbuotojų atestacija?

Mokytojas mokytojui – ne kolega

Vis dėlto skirtumas tarp privataus verslo ir valstybinio švietimo yra milžiniškas. Verslo organizacijos greitai taiso klaidas ir pasirūpina, kad kūrybinį darbuotojų potencialą naikinantys balmeriai pasieškotų sau tinkamesnio darbo. Tuo metu mokyklos dešimtmečiais kenčia nuo nežinia kieno sumanytų „inovacijų“ ir tyliai regresuoja.

Nėra abejonių, kad Lietuvos mokyklose dirba nė kiek ne prasčiau nei kitose valstybėse mokytojai. Galima garantuoti, kad kūrybiniai jų ieškojimai ir bendradarbiavimas laiduotų daug geresnius Lietuvos mokinių pasiekimus. Deja, ant kūrybinių ieškojimų ir pedagoginio bendradarbiavimo kelio jau nebe pirmas dešimtmetis riogso į atskiras kategorijas mokytojus rūšiuojanti „Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacija“.

Ir kam tuomet postringauti apie kolegiską bendradarbiavimą ir draugiškus ieškojimus? Juk Lietuvos mokyklose – gūdūs viduramžiai, nes mokytojai – dažnai net ne kolegos, o skirtingoms pedagoginės visuomenės kastoms priklausantys žmonės.

Vilties spindulėlis, kad luominė santvarka Lietuvos mokyklose pagaliau žlugs, prasimuša kasmet per Mokytojų dieną – ją Lietuvos pedagogai vis dar tebešvenčia, ačiū Dievui, visi kartu ir tuo pačiu metu.

Zitos Šlogerienės nuotr.

Šiemet artėjant Tarptautinei mokytojų dienai „Dialogas“ pasiūlė politikams išlipti iš įprastinės vagos ir – užuot formulavus tradicinį sveikinimą – keletu žodžių prisiminti žmogų, kurį jie vadina, laiko savo Mokytoju.

Algirdas Butkevičius: mokyklos palydėtas tebesimokau kiekvieną dieną

Man mokykla – Šeduvos vidurinė, o dabar gimnazija, buvo ir liks mano antrieji namai. Nesu iš tų, kurie pasiduoda jaunystės sentimentams, tačiau, turėdamas nemenką gyvenimo patirtį, galiu pasakyti: esu laimingas ir dėkingas savo mokyklai, mokytojams, kurie padėjo labai gerus gyvenimo pamatus.

Todėl labai paprastai atsakyčiau į klausimą, kuris dažnai girdimas viešosios erdvės diskusijose – koks turėtų būti šiuolaikinis mokytojas. Toks, kaip mano mokyklos Mokytojas. Sąmoningai vartoju vienaskaitą, nes prabėgus daugeliui metų negaliu išskirti nė vieno. Kiekvienas buvo svarbus (net ir tas, griežtas, privertęs gilintis į man nelabai įdomias disciplinas), kiekvienas buvo kitoks, o visi kartu mums davė labai daug. Greta privalomų žinių – skatino atsiversti ir kitas knygas, domėtis plačiau, savarankiškai ugdyti save ir, svarbiausia, tam rasti ir skirti laiko.

Turiu pridurti, kad ateidamas į mokyklą iš savo šeimos atsinešiau labai vie-

nareikšmišką požiūrį – mokytojas yra autoritetas ir jo reikia klausyti. Žinojau, kad namuose prieš „blogus“ mokytojus sąjungininkų nerasiu, todėl stengiausi nesusikurti problemų.

Nors buvau linkęs į tiksluosius mokslus, esu dalyvavęs ir sekėsi įvairiose matematikų olimpiadose, tačiau lankiau ir muzikos mokyklą – orkestre pūčiau baritoną, dar spėdavau į laisvųjų imtynių treniruotes sporto mokykloje. Savo trenerį taip pat galiu vadinti mokytoju, kuris įskiepijo atkaklumą ir ištvermę, mokė, kad rezultatų gali pasiekti tik darbu, kuris padėjo laimėti ne tik įvairių čempionatų medalių.

Šiandien savo mokytojams galiu pasakyti: ačiū už parodytą žinių kelią – tikrąjį peną protui ir sielai, kuriuo toliau einu. Po studijų Vilniaus inžineriniame institute (dabar Vilniaus Gedimino technikos universitetas) tapau inžinieriumi ekonomistu, vėliau baigiau Vadybos akademiją, magistrantūrą Kauno technologijos universitete, apgyniau mokslinį darbą biudžeto planavimo tema, įgydamas akademinį daktaro laipsnį. Tai – tikrasis turtas, kurio paslaptį man atskleidė Šeduvos mokyklos mokytojai ir kurį su malonumu kaupiu toliau, mokydamasis užsienio kalbų, skaitydamas naujausią ekonominę literatūrą.

Sveikinu visus Mokytojus su profesine švente. Iš visos širdies dėkoju už Jūsų darbą ir kantrybę, Lietuvai skleidžiamą šviesą.

Lietuvos Respublikos
Ministras Pirmininkas
Algirdas BUTKEVIČIUS

Dainius Pavalkis: kad kiti galėtų laimingai pakilti

Mano didieji Mokytojai – mano seneliai. Senelis Jurgis Pavalkis ir močiutė Julija nuo 1940 m. mokytojavo netoli Kauno esančioje Darsūniškio mokykloje, senelis buvo ir jos direktorius. Mokykla įkurta 1777 m. Edukacinės Komisijos nutarimu, kaip ir daugelis kitų to laikotarpio mokyklų. Edukacinės Komisijos veikla ir tikslai buvo panašūs į dabartinės Švietimo ir mokslo ministerijos. Ne veltui Edukacinė Komisija laikoma pirmąja pasaulietine švietimo ministerija Europoje.

Taip jau yra, kad labiausiai įsimename pirmuosius mokytojus, kurie mus mokė pažinti raides, skaityti, rašyti. Tokia mokytoja mano gyvenime buvo močiutė. Pirmoje klasėje man jau nereikėjo „slebizavoti“ ir „kringelių“ raišyti – to jau buvau išmokęs. Ne prievarta, kažkaip savaime. Gal todėl, kad knygos, raštas buvo neatsiejama mūsų šeimos gyvenimo dalis.

Senelio tėvas, mano prosenelis Juozas Pavalkis-Vijūnas, ūkininkas nuo Lekėčių, buvo knygnešys. Spaudos draudimo metais jis gabeno, platino lietuviškus leidinius ir pats rašė eilėraščius, straipsnius, taip pat ir švietimo klausimais. Skaityčiau daugiau kaip prieš šimtmetį rašytas prosenelio eilutes „Ūkininko“ laikraštyje: „Reikia iš mažens skatinti vaikus prie skaitymo naudingų knygų ir laikraščių, nepraleidžiant dovanai tam prieinamo laiko. Negalint patiems išmokyti, reikia pasamdyti tam tikrus protingus ir dorus mokytojus.“

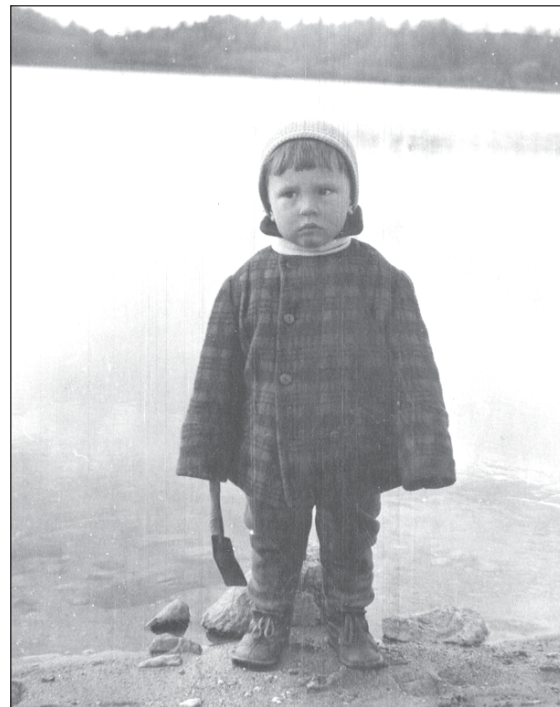
Augę aplinkoje, kur vertinamas mokslas ir mokytojo darbas, trys iš šešių prosenelio vaikų tapo mokytojais, tarp jų ir mano senelis Jurgis. Išliko atmintyje tiek senelio, tiek močiutės gebėjimas visada pasiūlyti ką nors įdomaus, netikėto. Tada net nesusimąstydavau, kad jie gali būti pavarę nuo savo darbų, pamokų. Su seneliu eidavau repetuoti į kaimo kapelą, pramokau groti įvairiais instrumentais, vėliau tai virto į norą lankyti muzikos mokyklą ir skambinti fortepijonu, skambinu ir iki šiol. Pamenu, senelis muzikuodavo man valgant, kad apetitas būtų geresnis, – juk tėvai į kaimą siųsdavo ne dėl kokių

mokslių, o kad drūtas augčiau. Bet atsitiško, kad išaugau akiniuotu knygium, nes, kiek ūgtelėjęs, skaitydavau paslapčiom, po antklode pasislėpęs, kad suaugusieji nesibartų dėl naktinėjimo.

Iš tiesų vertingiausia, už ką esu dėkingas visiems savo Mokytojams, – tai smalsumo pakurstymas pačiam domėtis, eiti toliau. Jie – prof. V.Zykas, a. a. prof. G.Vorobjovas, prof. R.J.Nichollsas – ne tik suteikė man žinių, labai vertingų patarimų, vedė mane profesinio tobulėjimo keliu, bet ir ugdė norą siekti daugiau, gilintis į naujus dalykus, nenustoti mokytis. Manau, kad tai yra svarbiausia mokytojo misija – auginti žmogui sparnus ir nuteikti jį įdomiam skrydžiui. Žinoma, prieš kelionę reikia sudėti būtinąjį bagažą su žemėlapiu ir kompasu...

Prisimindamas savo Mokytojus ir galvodamas apie visus, šiandien dirbančius darželiuose, mokyklose, kolegijose ir universitetuose, noriu padėkoti už šiltą, žmogišką rūpestį. Nedaug yra profesijų, kuriose tiek savęs išdalijama: savo emocijų, patirties, žinių, meilės, atidumo, talento. Tik tam, kad kiti galėtų laimingai pakilti ir naviguoti.

Prof. Dainius PAVALKIS,
švietimo ir mokslo ministras

■ Būsimasis švietimo ir mokslo ministras prieš penkias dešimtis metų Darsūniškyje, prie Nemuno

Beveik nebešildo

Saulės spinduliai šviečia įkypai ir jau beveik nešildo. Per paskutinę pamoką atsistojau nugara į langą ir dar šiek tiek pagaunu tos vos juntamos šilumos.

Vaikai labai nervingi. Jau rytais tokie ateina. Kartais net atrodo, kad ramesni išeina. Man irgi vis sunkiau nesuirzti, kiekvieną matyti ir girdėti. Keletą pavasarių jau galvoju – užteks... Bet prabėga vasara, jėgų padaugėja – ir vėl einu.

Kaskart įdėmiai žiūriu direktoriui į akis – ar tikrai dar nenori, kad išeičiau. Labai norėčiau nepražiopsoti dar tinkamo meto ir išeiti, kai dar niekas nevaro.

Nežinau, ką darysiu išėjusi į pensiją. Vaikų neturiu, daržų neturiu, broliui mirus ryšiai su jo šeima virto proginiiais pasveikinimais.

Taip, mėgstu knygas, bet ištisomis dienomis jų neskaitysiu. Ir spektaklius mėgstu. Kiek auklėjamųjų klasių turėjau, tiek auklėtinių teat-

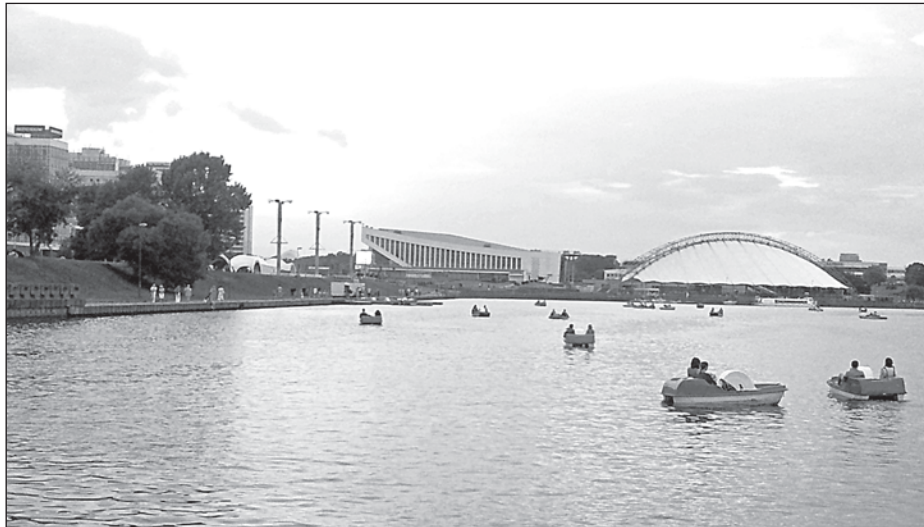
ro mėgėjais tapo. Tačiau dabar bilietai labai brango, kažki ar iš pensijos galėsiu sau leisti. Galėsiu. Kartais, jei kokios ligos neužpuls ir vaistinėje mano piniginė neištuštės. Štai tik virusą kažkokį pasigavau, tai tris kartus sumokėjau beveik po šimtą litų. Net baisu pasidaryti.

Ką sunkiausia bus palikti? Aišku, vaikus. Jie išspaudžia kaip citriną, bet tas sulčių atidavimas kažkoks apykaitinis. Neslegiantis. Labai greitai vėl pasipildai.

Nuostabiausios patirtos akimirkos, kai ką nors papasakojus klasėje stodavo mirtina tyla. Kelias minutes, o gal tik akimirka. Bet jos būdavo įkrautos. Gal nustebimo, gal susimąstymo. Tą įkrovą tiesiog fiziškai jausdavau, ir tada trenkdavo diskusijų perkūnas.

Šito tikrai pasiilgsiu.

Kolegų irgi turbūt pasiilgsiu, bet, ko gero, labiau iš vienvietės. Kažkaip neužsimezgė artimesnių ryšių. Nelabai dažnai išeidavau iš

Elenos Tervidytės nuotr.

savo kabineto. Tai vaikai, tai pasiruošimas pamokai...

Nujaučiu, kad bus nelengva ir visus savo pedagoginius „lobynus“ utilizuoti. Kiek padalomosios medžiagos, įvairiausių konspektų, pastabų, dalykinės literatūros. Pilnos spintos ir namie, ir kabinete. Gal mokyklos

ūkvedys paims prakuruoms? Galėčiau sau šaipytis: mokyklos *pečius* įkuriamas mokytojos ekspertės N patirtimi. Nors tiek.

Žinau, kad yra mokytojų, kurios ir nebedirbdamos mokykloje liko Mokytojomis.

Norėčiau ir aš į jų gretas pakliūti.

Užrašė ET

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Ar pratęs terminą?

Esu išpėtas, kad dėl mokyklos reorganizacijos po dviejų mėnesių būsiu atleistas iš darbo dėl darbuotojų skaičiaus mažinimo. Tačiau neseniai mano žmona pagimdė sūnų. Ar ši aplinkybė gali turėti įtakos mano atleidimui iš darbo?

Darbo kodekso (DK) 130 str. 1 d. nustato, kad apie numatomą pagal DK 129 str. atleidimą iš darbo darbuotojai turi būti raštu pasirašytinai išpėti prieš du mėnesius. Toks išpėjimas turi būti įteiktas ne vėliau kaip prieš 4 mėnesius, kai norima nutraukti darbo sutartis su darbuotojais, kuriems iki teisės gauti visą senatvės pensiją liko ne daugiau kaip penkeri metai, asmenimis iki aštuoniolikos metų, neįgaliaisiais ir darbuotojais, auginančiais vaiką iki keturiolikos metų. Be to, DK 129 str. 4 dalis nurodo, jog darbo sutartis su darbuotojais, auginančiais vaiką iki keturiolikos metų, gali būti nutraukta tik ypatingais atvejais, jeigu darbuotojo palikimas darbe iš esmės pažeistų darbdavio interesus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senatas 2003 m. gruodžio 29 d. nutarime Nr. 44 išaiškino, kad konkrečiu atveju taikomas išpėjimo terminas (2 ar 4 mėn.) nustatomas pagal išpėjimo darbuotojui įteikimo metu esančias aplinkybes, reikšmingas šiam terminui nustatyti, o joms pasikeitus išpėjimo terminas turi būti atitinkamai pratęsimas.

Todėl, jei išpėjimą gavote iki Jūsų šeimos pagausėjimo, reikėtų mokyklos administracijai pateikti sūnaus gimimo liudijimą – ir išpėjimo apie atleidimą iš darbo terminas turėtų būti pratęstas iki 4 mėn. arba daromi kitokie pasikeitusias aplinkybes įvertinantys sprendimai.

Kaip turi būti apmokamos vaduojamos pamokos?

Esu mokytoja metodininkė, pavaduoju kolegę, kuri yra įgijusi vyresniojo mokytojo kategoriją. Ar teisi mokyklos administracija mokėdama man už vaduojamas pamokas pagal žemesnį tarifą? Jei neteisi, kaip aš galėčiau pasiekti teisingumo? Mano sutikimo dėl apmokėjimo niekas neprašė.

Darbo kodekso (DK) 114 str. 1 d. nurodo, kad darbuotojas gali susitarti, jeigu to nedraudžia įstatymai, kad jis toje pačioje darbovietėje eis tam tikras papildomas pareigas arba dirbs tam tikrą papildomą, tai yra pagrindinėje darbo sutartyje nesulygtą, darbą.

Kai darbuotojui tenka pavaduoti laikinai nesančius darbe bendradarbius, kai jie serga, atostogauja, yra komandiruotėje ir pan., laikoma, kad jis dirba papildomą darbą, kad jam nustatytas didesnis darbo mastas.

Vadovaujantis DK 197 str., kai padidinamas darbuotojo darbo mastas, palyginti su nustatyta norma, už darbą jam mokama proporcingai daugiau, o konkretūs tokio darbo apmokėjimo dydžiai nustatomi darbuotojo darbo sutartyje ar įmonės kolektyvinėje sutartyje. Be to, DK 119 str. pažymi, kad dėl papildomo darbo ar pareigų turi būti sutarta ir tai turi būti aptarta darbo sutartyje.

Vyriausybės nutarimu Nr. 115 (2003 01 28) patvirtintos Darbo sutarties pavyzdinės formos 7 punktą nurodo, kad šiame punkte darbo sutarties šalys gali aptarti ir sąlygas, numatytas DK 119 str.

Iš to darytina išvada, jog mokytojo ir mokyklos vadovo susitarimas dėl papildomo darbo toje pačioje darbovietėje turėtų būti įformintas kaip esamos darbo sutarties papildymas arba kaip atskira darbo sutartis. Ir vienu, ir kitu atveju turi būti aptartos ir apmokėjimo už tokį darbą sąlygos. Jei tokio susitarimo nėra, o papildomą darbą dirbantis mokytojas yra nepatenkintas apmokėjimo sąlygomis, pirmiausia vertėtų kreiptis į mokyklos direktorių. Susitarimo nepasiekus reikėtų prašyti Valstybinės darbo inspekcijos ar teritorinės darbo ginčų komisijos pagalbos.

Ar galima pretenduoti į valstybės finansuojamą studijų vietą?

Anksčiau studijavau aukštojoje mokykloje, bet studijų nebaigiau. Norėčiau vėl stoti į aukštąją mokyklą. Ar galiu pretenduoti į valstybės finansuojamą vietą?

Vadovaujantis Mokslo ir studijų įstatymo 72 str. 1 dalimi, teisės šio įstatymo nustatyta tvarka į valstybės finansuojamą studijų vietą ar į studijų kainos kompensavimą neturi asmenys, pakartotinai studijuojantys pagal tos pačios arba žemesnės pakopos studijų programą, jeigu daugiau kaip pusę tos studijų programos kreditų įgijo valstybės biudžeto lėšomis, išskyrus Vyriausybės nustatytus atvejus.

Vadinasi, jeigu Jūs dar neturite aukštojo išsilavinimo, įgyto valstybės lėšomis, ir nesate baigęs daugiau kaip pusės studijų programos valstybės biudžeto lėšomis, galite pretenduoti gauti valstybės finansavimą. Tačiau jeigu baigėte daugiau negu pusę studijų programos valstybės lėšomis, Jūs galite pretenduoti tik į valstybės nefinansuojamą studijų vietą.

Ar skundas – pagrindas atleisti mokytoją?

Ar kelių moksleivių tėvų pasirašytas skundas dėl neva netinkamo mokymo metodo, kurį pamokose naudoja mokytojas, yra pagrindas atleisti jį nuo darbo toje klasėje?

Vadovaujantis Švietimo įstatymo 49 str. 1 d. 1 p., mokytojas turi teisę pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas. Todėl moksleivių tėvų skundai, kad mokytojas neva pasirinko netinkamą mokymo metodą, negali būti teisėtas pagrindas atleisti mokytoją nuo darbo toje klasėje. Tėvų skundą gavę mokyklos vadovai turėtų labiau pasidomėti to mokytojo pedagogine veikla, jo mokinių pasiekimais, padaryti padėčiai adekvačias išvadas ir apie jas pranešti tėvams bei mokytojui.

Mokytojų, kaip ir kitų darbuotojų, darbo krūvio keitimo klausimus reglamentuoja ne skundų, o Darbo kodekso reikalavimai.

Parengė Vytautas STRAZDAS

POŽIŪRIS

Kas sustabdys socialinį ir intelektualinį genocidą Lietuvoje?

Elija Roma ČENKUTĖ,

Plungės „Saulės“ gimnazijos profesinės sąjungos pirmininkė

Lietuvoje didės algos politikams ir teisėjams.

Kas sustabdys šį tai pritylantį, tai vėl sustiprėjantį tautos socialinio teisingumo genocidą? Ar teisėjai ir politikai šiandien mūsų šalyje labiausiai nuskriausti, kad jų atlyginimus reikia didinti? Šie sluoksniai niekada ir nežinojo, kas yra stygius...

Kiek dar tylėsime ir taikstysimės su valdžios aklumu?

Streikuoti!

Šį mėnesį mūsų gimnazijoje vyko profesinės sąjungos komiteto pasitarimas. Po pasirengimo pirmajam šių metų susirinkimui nuskambėjo mintis tarsi „ne į temą“: „Bet aš noriu streikuoti.“ Kas dar norėtų? Nejaugi niekas?

Neseniai nuvilnijo kultūros darbuotojų protesto banga. Jų atlyginimas šalyje vienas iš mažiausių. Mokytojai Lietuvoje nebevertinami jau seniai, – bet kodėl jie ir vėl tyli?

Neseniai diskutavome su kolege, kiek valandų mes turėtume dirbti pagal gaunamą atlyginimą. Atsiverskite bendrąsias ugdymo programas, ugdymo planą ir pabandykite sutalpinti jų reikalavimus į apmokamą mokytojo darbo dieną. Mokytojui negali būti tarifikuojama daugiau nei 36 val. per savaitę, t. y., turėdamas maksimalų apmokamą darbo krūvį, jis, darbą pradėjęs 8 val. ryto, visus savo darbus turėtų būti jau užbaigęs 15.12 val. Ir jokių darbų vakarais ar savaitgaliais.

Būtų rojus, jei pamirštume, kad gyvename realiaime laike su realiomis ugdymo programomis ir realiais mokiniais. Kurių mokymas šiandien turi būti integruotas, diferencijuotas, individualizuotas, dokumentuotas, šalia ugdomojo dalyko turi vykti pasiruošimo šeimai ir sveikatos programų įgyvendinimas, kompetencijų ugdymas, nuo šių metų – turi būti teikiama papildoma pagalba mokiniui. Mokiniui, kai tavo klasėje mokosi 30 ar 20, ar geriausia atveju 10–15 mokinių. Apie apmokėjimą už pagalbos teikimą – papildomų valandų pridėjimą – nėra kalbama.

Tylėjimas reiškia pritarimą

Švietimo prioritetu išlieka kokybiška pamoka. Geros pamokos nebus be planavimo ir pasiruošimo. 18 kontaktinių valandų turinčiam mokytojui apmokama maždaug 12 minučių pasiruošimo kiekvienai pamokai. Čia įeitų medžiagos rinkimas, sisteminimas, padalomosios medžiagos dauginimas, užduočių ir kontrolinių darbų kūrimas. O kaip su mokinių darbų taisymu? Aš,

Zitos Šliogerienės nuotr.

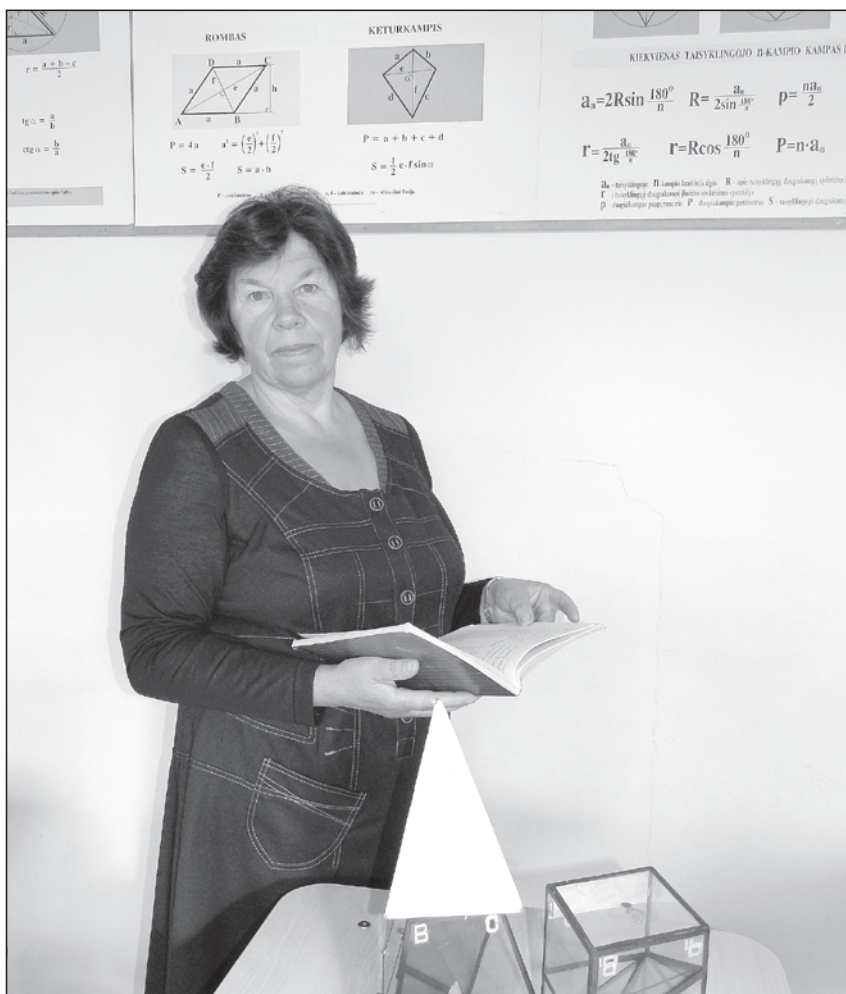
Patarimas

„Užkniso“ darbdavys – išsikrauk:

- sukritikuok JAV prezidentą,
- supeik Jos Ekscelenciją,
- suabejok mero sprendimais (jei nesi savivaldybės įstaigos vadovas!).

Kęstutis MILIAUSKAS

Kaip apskaičiuoti gyvenimą?

■ **Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijos matematikos mokytoja metodininkė Nijolė Girkantienė nuoširdžiai linki visiems, kam atrodo, jog juos skriaudžia gyvenimas, atidžiau pažvelgti į save, į savo širdį, paklausti savęs, ar jiems pakanka meilės, atlaidumo, tolerancijos kitaip mąstančiam ir gyvenančiam žmogui.**

Viena iš daugelio Antikos filosofijos mokyklų – Pitagoro Samiečio – spėjo, kad matematika gali būti raktas tikrovei suprasti. Anot filosofų, skaičiai sukuria viso kosmoso tvarką. Išeitų, kad gyvenimą galima apskaičiuoti, pritaikyti tam tikras matematikos formules, ir viskas eis kaip sviestu patepta.

Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijos matematikos mokytoja metodininkė Nijolė Girkantienė sako, kad gyvenimo

nio būrelis pirmininkė. Vienas iš mokytojo profesionalumo rodiklių – valstybinių egzaminų rezultatai. Trys abiturientai, vieninteliai rajone gavę po 100 balų iš matematikos valstybinio egzamino, mokėsi Tytuvėnų gimnazijoje. Du – Nijolės Girkantienės ugdytiniai. Tris kartus Kelmės rajono savivaldybė pastebėjo pedagogę – ji apdovanojama mero padėkos raštais.

sėkmės raktas mūsų pačių rankose, nors pritaikyti formulę ir neįmanoma. Žmogus turi norėti, tikėti ir siekti, pasitelkti valią bei daug dirbti, tada galės savo gyvenimą vadinti sėkmingu.

Labiausiai mokykloje mėgusi matematiką ir chemiją, pasirinkusi matematikos mokytojos kelią, baigusi Šiaulių pedagoginį institutą į vienintelę gyvenime darbovietę Nijolė atvažiavo 1972 metais. Jai patinka dėstomas dalykas, ilgam įsimeina darbštūs, aktyvūs, atsakingi, drąsūs, kitaip tariant, motyvuoti mokiniai. Matematikė džiaugiasi, kad išleido penkias auklėtinių abiturientų laidas, turi gerą dešimtį pasekėjų, o dvi buvusios mokinės dirba Tytuvėnų gimnazijoje. Pedagogės atminčiai įsirėžė ir tai, kaip ji pirmoji rajone siekė metodininko kvalifikacijos. Tąkart teko važiuoti į Vilnių, pedagogikos žinias tikrintis net pas šviesaus atminimo Meilę Lukšienę.

Per ilgus profesinės veiklos metus mokytoja atliko daug įvairių papildomų darbų: vadovavo rajono matematikų metodininkų būreliui, šešerius metus buvo švietimo konsultantė, keletą metų dirbo rajono matematikų apeliacinėje komisijoje, turėjo galimybę taisyti valstybinių egzaminų darbus. Dar ir dabar, nors yra užsitarnavusi poilsio, mokytoja yra gimnazijos matematikų metodinio būrelis pirmininkė. Vienas iš mokytojo profesionalumo rodiklių – valstybinių egzaminų rezultatai. Trys abiturientai, vieninteliai rajone gavę po 100 balų iš matematikos valstybinio egzamino, mokėsi Tytuvėnų gimnazijoje. Du – Nijolės Girkantienės ugdytiniai. Tris kartus Kelmės rajono savivaldybė pastebėjo pedagogę – ji apdovanojama mero padėkos raštais.

Ne tik profesijoje Nijolė lydi sėkmę. Kryptinga, nuoširdi, paprasta, stipri dvasiškai moteris šauniai tvarkosi ir šeimoje. Kitais metais bendram gyvenimui su sutuoktiniu ir kolega Česlovu, ilgus metus mokykloje dirbusiu dailės mokytoju, sukaks keturiasdešimt. Tiems, kurie jauni buvo XX amžiaus pabaigoje, nereikia labai įsitempti, kad prisimintų populiarią to laikotarpio dainą apie keturiasdešimt kaštonų. Tie keturiasdešimt metų ne tik mokykloje, bet ir poros gyvenime prabėgo kaip kaštonai eiliuotame tekste. Gal būtų gaila praėjusio laiko, gal kankintų ilgesys, tačiau Nijolei visą laiką be galo svarbi yra šeima. Girkantai pagrįstai gali didžiulis savo dukterimis. Jos ne be tėvų rūpesčio puikiai baigė mokyklą, tapo medikėmis. Vyresnėlė Jolanta – medicinos mokslų daktarė, vaikų chirurgė traumatologė, Jūratė – odontologė. Sutuoktinių puoselėjamuose namuose, rūpestingai tvarkomame kieme ir sode dažnai kryžstauja mieliausi pasaulyje anūkai – dvejų metų Rapolas ir dar kūdikis Vincentas. Laisvą laiką Nijolė leidžia sode ir darže, augalais ir patarimais dalinasi ne tik su savo artimaisiais. Be to, abu sutuoktiniai labai mėgsta skaityti, domisi įvairia literatūra, namuose sukaupia gausi biblioteka.

Žvelgdama iš laiko perspektyvos, apmąstydamą prabėgusius metus, moteris džiaugiasi prasmingu ir sėkmingu gyvenimu. Ji sako, kad tik nepatyrę jauni žmonės stipriai išgyvena dėl nedidelių gyvenimo išbandymų. Patirtis bei amžius leidžia suprasti, kad tai dažniausiai tik laikini, įveikiami sunkumai. Žmogus turėtų ieškoti daugiau pozityvių dalykų, dažniau džiaugtis buvimu gamtoje, bendravimu su artimaisiais, tiesiog kiekviena diena. Matematikos mokytoja Nijolė nuoširdžiai linki visiems, kam atrodo, jog juos skriaudžia gyvenimas, atidžiau pažvelgti į save, į savo širdį, planus ir norus, paklausti savęs, ar jiems pakanka meilės, atlaidumo, tolerancijos kitaip mąstančiam ir gyvenančiam žmogui. Norai ir planai, anot pedagogės, neišsipildo be triūso bei valios, be palankaus likimo, be to, jie neturi būti įgyvendinami skriaudžiant kitus.

Taigi, vargu ar religinis mistinis Pitagoro mokymas gali padėti, nes net matematikos mokytoja mano, jog nėra formulės ir skaičių, kurie lemtų sėkmingą žmogaus gyvenimą. Jo neapskaičiuosi, tačiau stengtis reikia. Be pastangų nebūtų tokia sėkminga ir Mokytojos Nijolės Girkantienės gyvenimo istorija. Tesitėsia ji laimingai, sėkmingai ir ilgai...

Kolegė Bronislava BUCHIENĖ

➤ POŽIŪRIS

Kada būname mokytojai(s)?

Stepas EITMINAVIČIUS,

Utenos Adolfo Šapokos gimnazijos mokytojas

Kai įveikiame puolimus

Nuo 1986-ųjų vis skaitau Senekos „Laiškus Lucilijui“. Jau seniai mano požiūrį į kai kurias aktualijas, bendravimo pobūdį veikia šio romėnų rašytojo, filosofo mintis, kad nederėtų kreipti dėmesį į tai, ką apie mus mano kiti. Manęs neįtikino trumpi argumentai. Vis mintyse diskutuodavau: kaipgi taip, juk nereaguodami, kaip mūsų veiksmus apibūdina kiti, neaugame, daromės savimylomis.

Per visą mokytojavimo laiką viena iš mano mąstymo temų buvo būtent ši. Dabar pagalvoju: jei būčiau anksčiau apsisprendęs, kaip turėčiau elgtis išgirdęs, kad mane apkalba vadovai, kolegos, mokiniai, būčiau tvirtesnis, veiklesnis. Savianalizė daro mus hamletiškus, bet argi galėtume teigti, kad tai – ne vertybė, o silpnumas? Manau, jog ne. Bet... tuo metu, kai neapsisaugai nuo kivirčų, piktų replikų, gniuždančios kritikos, negali kurti.

Šiuo metu esu tikras, kad įvairiai įveikdami visokius puolimus mes labiau koncentruojamės į esminių savo užduočių kokybiškesnį vykdymą, vadinasi, jau bent kurį laiką esame mokytojai(s).

Kai nelaukiame dėkingumo

Prisimenu save jauną arba ir gerokai vyresnį, kai susinervindavau: aš jiems tiek daug duodu, aš taip stengiuos, tačiau jie neįvertina mano pastangų (vis akcentuodavau „aš“, „jie“). Iš karto prieš akis plaukia daugybė epizodų, parodančių, kad mokiniai labai nedėkingi. Kai kažkada išgirdau, jog dėkingumo niekada nebuvo ir negali būti, taip pat sutrikau. Tai bene antra svarbi mano augimą fiksuojanti tema.

Kai supratau, kad to reikalaui yra paprasčiausiai kvailystė, palengvėjo. Daryk tai, ką išmanai, ką privalai atlikti, o kitais dalykais tegul kiti rūpinasi. Jei kažką atlieki galvodamas apie naudą, apie grįžtamąjį ryšį, kuris tave pamalonins, tai jau nėra tik-

ra. Dabar pajutau, kad mano galvojimuose būdavo daug minčių, kurias pateikdavau mokiniams reflektuoti, jos tapdavo literatūros pamokų, rašinio pratybų pagrindu ar detalėmis. Bet juk, tikiu, daug kolegų, kalbėdami su mokiniais apie bendravimo niuansus, patikrina ir save. Įdomiau taip.

Tad bent dabar atrodo, jog jausenos, kad esame mokytojai(s), sudedamoji dalis – nemąstymas apie dėkingumą. Šitai labai išlaisvina ir mūsų žingsnius padaro prasmingesnius.

Kai pajėgiame tobulėti

Bet visgi pagrindinis veiksnys, parodantis, kad jau galime save vadinti mokytoju, yra gebėjimas tobulėti. Anksčiau man atrodydavo, kad tai juk elementaru, visiems gerai suvokiama. Tačiau vėliau pajutau, jog taip nėra. „Žmogaus prigimtis sudėtinga“, – ironiškai atsidusdavau, kai matydavau, kad aš ar kiti mokytojai iš inercijos, iš praeities išteklių. Programa

suprantama, mokinių sudominimo, konfliktinių situacijų peripetijos skaudžiai ne kartą išgyventos. Ką čia beįsigalvos?

Bet staiga nustembi: tavo, kaip pedagogo, tobulėjimas stabtelėjo. Iš pradžių galbūt nenorime su tuo sutikti, paskui pasiteisiname, kad niekam mūsų darbai, mūsų jausmai nerūpi, kad mūsų gražias iniciatyvas interpretuoja netinkamai. Ir sukamės, sukamės nuoskaudų malūne, kol išsigąstame. Tuomet vėl pradedame sau įrodinėti (būtent sau – tai svarbiausia; tikiu šiuo principu), kad dar galime ateiti į mokyklą kaip pirmus darbo metus, kad dar galime stebėti bei stebėtis, kad dar pajėgiame susižavėti tuo, ką dėstome jau tiek daug metų.

Ir vėl tęsiasi pedagoginės paieškos, kad ir kaip šie žodžiai skambėtų banaliai ar neįtikinamai.

Gal po kurio laiko sugalvosiu kitokius argumentus. Ką tai rodys: minties nebrandumą ar polinkį amžinai abejoti?

Elektroninė erdvė vilioja mokytis

Mokyklų klasėse – interaktyvios lentos, kompiuteriai ir planšetės. Juose galima sklaidyti literatūros klasikos ir vadovėlių paslapius, atlikti smalsumą keliančias užduotis ir gauti konkrečių mokytojo patarimų. Tokia Lietuvos mokyklų dabartis. Neseniai atliktas tyrimas atskleidė, kad Lietuvos mokiniai dažniau nei jų bendraamžiai kitoje Europos Sąjungos šalyse naudoja informacines ir komunikacines technologijas mokymosi tikslais.

Kaip „įdarbinti“ kompiuterį

„Svarbiausia – nebijoti naujovių mokyklose. Jei tradiciniai mokymo būdai ir priemonės nebeįstengia konkuruoti su taip vaikų pamėgtais kompiuteriais, padarykime taip, kad vaikas prie kompiuterio ne šiaip leistų laiką, o mokytųsi“, – sako Švietimo ir mokslo ministerijos Ugdymo plėtotės centro direktorius Giedrius Vaidelis.

G. Vaidelis pripažįsta: planšetinis kompiuteris ar naujas telefonas neatstoja vadovėlio, sąsiuvinio ar tradicinio kompiuterio. Tai tik dar viena priemonė, kuri leidžia atlikti užduotį ar greitai rasti atsakymą.

Dabar mokiniai ir mokytojai gali laisvai naudotis įvairių dalykų elektroninėmis mokymo programomis skirtingoms klasmėms: nuo lietuvių kalbos iki fizikos. Galima atlikti chemijos eksperimentus ir matematikos testus, žiūrėti vaizdo filmukus, spręsti uždavinius, rašyti diktantus, mokytis užsienio kalbos. Tai galima daryti ir per pamoką, ir savarankiškai. Programa parodo, kur mokiniams klydo ir kur dar verta pasistengti.

„Jei mokykla turi interaktyvią lentą ar projektorių, vaikai gali savo darbus eksponuoti, pristatyti, demonstruoti nuot-

raukas, kurti po vieną ar kartu. Visa tai vyksta labai dinamiškai, patraukliai“, – pasakoja G. Vaidelis.

Privaloma literatūra – garsių aktorių balsais

„Mokytojai nuolat susidurdavo su problema, kad vaikai neskaitytų privalomos literatūros“, – sako G. Vaidelis. Kad mokiniai susidomėtų klasikais, pedagogai pasitelkė žinomus aktorius.

„Suskaitmeniname 73 kūrinius iš 5–8 klasių mokiniams rekomenduojamų per-

skaityti kūrinių sąrašo, jie paskelbti internete. Galima atsidaryti ir skaityti mobiliajame įrenginyje ar kompiuterio ekrane, išsispausdinti arba klausytis įrašo per grotuvą, – sako G. Vaidelis. – Daug kas nustemba – dainininkas Marijonas Mikutavičius skaito Maironio eiles, Audrius Bružas – Jono Biliūno „Kliudžiau“, Aldona Vilutytė – Henriko Radausko eilėraščius.“

Tai naudinga ne tik Lietuvos mokyklų mokiniams, bet ir besimokantiems užsienyje. Įgarsintos knygos labai vertingos ir regėjimo sutrikimų turintiems žmonėms.

Virtuali pagalba mokiniams

Dvyliktų klasių mokiniai jau gali naudotis elektronine lietuvių kalbos ir literatūros chrestomatija, kurią parengė Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas. Ji apima visus į 12 klasių lietuvių kalbos ir literatūros vidurinio ugdymo programą įtrauktus lietuvių ir visuotinės literatūros kūrinius ir juos bei autorius pristatančius straipsnius.

Mokiniai ją gali naudotis tiek namie, tiek klasėje. Joje galima rasti epochų apžvalgas, epochas reprezentuojančių asmenybių pristatymą, autorių biografijas, kūrinius ar jų ištraukas, terminų žodynėlį.

Elektroninė chrestomatija parengta PDF, EPUB formatais, kad ją būtų gali-

ma skaityti stacionariuose kompiuteriuose ir įvairiuose mobiliuosiuose įrenginiuose.

Be to, yra sukurta virtuali biblioteka, kurioje skelbiamas tinkamų naudoti vadovėlių sąrašas. Kol kas bazėje skelbiamas tik knygos viršelį, tačiau vėliau bus galima pasklaidyti iki 10 vidinių puslapių – įvertinti mokomosios medžiagos pateikimo stilių, dizainą.

„Tikimės, kad ši nauja bazė bus reali pagalba pedagogams, mokiniams, tėvams, leidėjams ir autoriams, – visiems tiems, kurie rengs ar norės pasirinkti kokybiškus vadovėlius“, – sako Ugdymo plėtotės centro vadovas G. Vaidelis.

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“ finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis.

Mokiniams skirtos mokymosi svetainės

Svetainę „Lietuvių kalba 7–8 klasei“ galima rasti adresu <http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt>.

Svetainę „Sauga ir sveikata 5–8 klasėms“ galima rasti adresu <http://sauga-sveikata5-8.mkp.emokykla.lt>.

Svetainę „Geografija 6–8 klasėms“ galima rasti adresu <http://geografija6-8.mkp.emokykla.lt>.

Gyvenimo ir ugdymo kryptis – VARTOJIMAS

Puiki svetainė vartotojų švietimui

„Vartotojų švietimo elementų yra kiekviename mokymajame dalyke – nuo literatūros iki matematikos, namų ūkio, gamtos mokslų ir kalbų“, – skelbiama Ugdymo plėtotės centro (UPC) Informacinių technologijų (IT) skyriaus informacijoje, pristatančioje naują svetainę „Consumer Classroom“ – „Vartotojų klasę“ (consumerclassroom.eu/lt/). Ši svetainė – daugiakalbis portalas, skirtas skatinti vartotojų švietimą ir paremti jo dėstymą Europos valstybių vidurinėse mokyklose.

Svetainėje galima rasti įvairių bendradarbiavimo priemonių, pavyzdžiui, pamokų tvarkyklę, forumų, tiesioginių pokalbių programą, tarptautinių konkursų mokykloms. Ji tinka mokytojams, mokantiems 12–18 metų mokiniams. Svetainė padeda mokytojams lengviau gauti informacijos vartojimo temomis, parengti pamokas arba pasirinkti iš jau parengtų naudoti pamokų, taip pat bendradarbiauti internetu su kitais Europos mokytojais ir kitomis klasėmis. Pasitelkdama naujausių žiniatinklio technologijų ir bendruomeninio interneto naudojimo pranašumus, svetainė „Consumer Classroom“ teikia parengtus naudoti mokymo išteklius įvairiomis vartotojų švietimo temomis – nuo finansinio raštingumo iki taupiojo ir atsakingo vartojimo. Šio projekto vykdytojai supranta, kad mokytojams stinga laiko ieškoti medžiagos ruošiantis pamokoms. Kad padėtų sutaupyti laiko, „Consumer Classroom“ siūlo parengtas naudoti pamokas. Išteklius galima per pamoką klasėje naudoti internetu, atsisiųsti, išsispausdinti ar platinėti žiniatinklyje.

Portalo kūrėjai visus mokytojus, besidominčius inovatyviomis mokymo priemonėmis, kviečia naudotis svetaine „Consumer Classroom“. „Tam nebūtina turėti jokių pradinio vartotojų švietimo žinių, – teigia UPC savo informacijoje. – Mokymo ištekliams pateikiami su trumpais pristatymais ir yra susiję su vienu ar keletu mokymo dalykų ir vartojimo temų. Jeigu pamoka ne visai atitinka jūsų mokymo planą ar dalyką, galima naudojantis pamokų tvarkykle pritaikyti ją pagal savo poreikius ir šalies kontekstą.“

Be to, UPC IT skyrius informuoja, kad projektą finansuoja Europos Komisija, Lietuvoje projektą vykdo Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija.

Visi esame vartotojai

Ką ir bepridursi – siūloma puiki pagalbinė platforma, erdvė, priemonė, padėsianti mokytojams ugdyti vartotojus. Naudinga. Pažangu. Europietiška. Bet...

Gal ne visi dar sau esame aiškiai įsivardiję, ką mes veikiame šiame gyvenime? Tai įsivardykime aiškiai ir galutinai: mes – VARTOJAME; mūsų santykis su aplinka bei kitais žmonėmis yra VARTOTOJIŠKAS; VARTOTOJIŠKOS yra mūsų vertybės, siekiai, mintys...

Dar neseniai tokie teiginiai kai kuriuos iš mūsų, ko gero, žėstų ir papiktintų iki sielos (kas tai yra vartojimo kontekste?) gelmių. Gal kokį atsilikėlį dar ir tebežėdžia...

Tačiau šiandien – valio! – Europos Komisija (EK) finansuoja projektą „Vartotojų klasė“! Švieskime ir ugdykime VARTOTOJĄ. Nes vis – asmenybės, piliečius, dorus žmones...

Beje, kas yra tas „vartotojų švietimas“, kurį skatinti pašauktas inovatyvus EK finansuojamas portalas „Vartotojų klasė“?

Pasitelkime informacines technologijas, „pagugliname“ ir Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos (VVTAT) tinklalapyje sužinome, kad:

Vartotojų švietimas – tai procesas, kurio metu vartotojams sudaromos galimybės įgyti žinių ir gebėjimų, reikalingų įsigyjant ir naudojant prekes ir paslaugas savo asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti. Vartotojų švietime dalyvauja valstybės ir savivaldos institucijos, švietimo įstaigos, vartotojų organizacijos.

Ir dar sužinome, kad „vartotojų švietimo svarbą supranta vis daugiau verslo subjektų, kadangi pasitikintis ir protingas vartotojas, reikalaujantis aukštų kokybės standartų, prisideda prie stiprios ir konkurencingos rinkos kūrimo“.

Pagaliau... Gana seilėtis ir romantizuoti tą žmogaus gyvenimą! Ateiname pavartoti, „prisidėti prie stiprios ir konkurencingos rinkos kūrimo“ – ir numirti. O jei taip, tai natūralu, kad turime šioje srityje prasiprusinti: juk velniškai nemažai, kai nusiperki batą, kurio padą jau kitą dieną pameti, o to bato gamintojas – gerokai toli bei sunkiai išskaičiuojamas... Ką tokiu atveju daryti? Visa laimė, kad yra, kas gina mūsų – vartotojų – teises, ir kad „viena iš pagrindinių vartotojų teisių – teisė į švietimą“ (pastarąją mintį irgi išskaitome VVTAT tinklalapyje). Ten ir dar išsamiau paaiškinama:

Visi esame vartotojai – kai perkame prekes, naudojames paslaugomis, vykstame atostogauti, remontuojame automobilius, būstą ir t. t. Kasdien didėjant pasiūlai ir konkurencijai, daugėjant reklaminių pranešimų, darosi sunku objektyviai įvertinti siūlomų prekių ar paslaugų kokybę ir naudingumą. Kartais net nebesusimąstome, ar mums reikalingas tam tikras daiktas, o perkame sušivilioje nuolaidomis arba nesugebėdami atsispirti reklamų pagundai.

Įsigydami kasdienio vartojimo prekių, ne visada gauname tinkamos ir pakankamos informacijos, reikalingos įvertinti siūlomas prekes ir paslaugas. Kad sugebėtume išsirinkti ir įvertinti prekes ir paslaugas, o iškilus problemoms žinotume, kur kreiptis, reikalingas vartotojų švietimas.

Išties auksinės įžvalgos – nieko neprikiši: juk didžiąją mūsų laiko dalį šiandien ir sudaro prekių bei paslaugų rinkimasis, vertinimas, „susimovimas“ ir vėl – rinkimasis, vertinimas...

Tiesa, kartais rinkimosi taktą tenka prašokti – kartais pasirinkimo tiesiog neturime, t. y. privalome vartoti tai, ką siūlo. Tuomet lieka tik „susimovimas“ ir – po to – vertinimas...

Todėl, kad jau visi esame vartotojai („perkame prekes, naudojames paslaugomis“), – bent švieskimės.

Nevykusiai pavartojo...

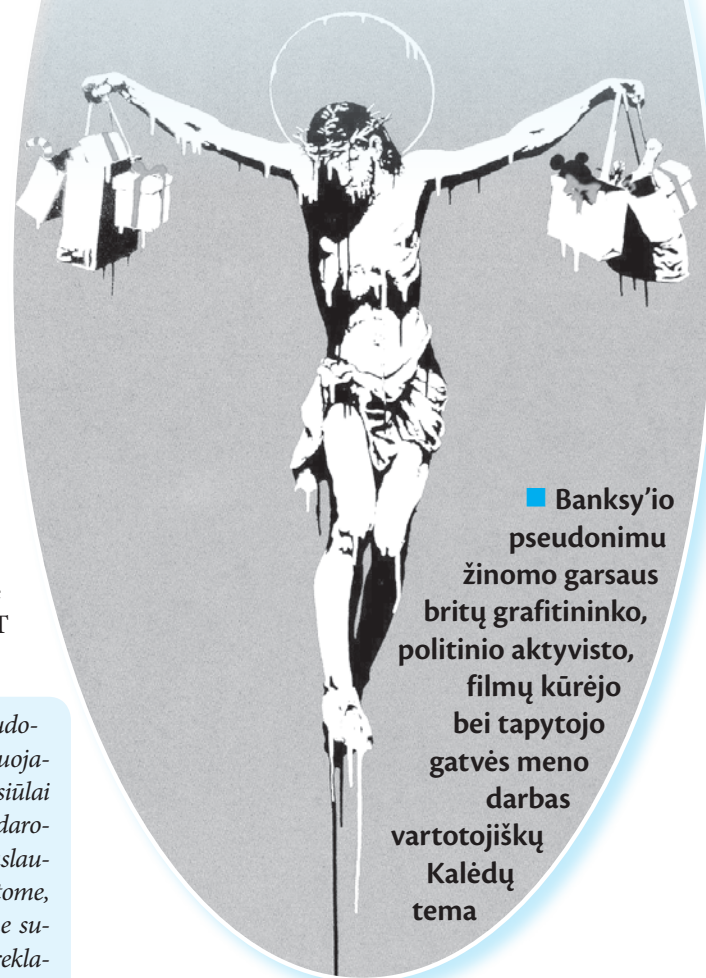
Vartotojų teisių ir švietimo kontekste kažkodėl itin ryškiai prisimena praėjusiame „Dialogo“ numeryje (35) papasakota studentės Samantos situacija (str. „Vertintojų klaidos kainuoja tūkstančius“).

Primename: puikiai besimokiusi moksleivė šių metų lietuvių kalbos ir literatūros (LKL) VBE gavo 93 balus ir dabar studijuoja mediciną. Tiesa, jai tenka už studijas mokėti 10 000 Lt per metus. *Post factum* Samanta pasinaudojo teise Nacionaliniame egzaminų centre (NEC) susipažinti su ištaisytu savo egzaminu rašiniu. Paaiškėjo, kad vertintojai Samantos darbe rado klaidų ten, kur jų nėra, ir – įdomiausia – pirmas ir antras vertintojas vertino identiška! Šie keli neteisingai iš abiturientės atimti taškai prieš keletą mėnesių būtų virtę balais ir leistų merginai gauti ne mokamas, o valstybės finansuojamas medicinos studijas.

Ką galima pasakyti apie tokią situaciją? „Šakės!“ Ar būtų Samantai galėjęs padėti vartotojų švietimas? Vargu bau. Moksleivė, kaip ir visi abiturientai, neturėjo galimybės pasirinkti kitos paslaugos ar kitų paslaugos teikėjų, o apie galimybę apeliuoti, be abejo, Samanta žinojo, tačiau surinkusi ir taip nemažai balų veikiausiai nebuvo tikra dėl apeliavimo prasmingumo (tai jos šeimai dabar kainuoja...).

Pavartojo – ir „pasiplovė“

Egzaminų darbo vertinimo paslaugą Samantai teikė NEC – valstybinė biudžetinė švietimo įstaiga, iš ku-

■ Banksy'io pseudonimu žinomo garsaus britų grafitininko, politinio aktyvisto, filmų kūrėjo bei tapytojo gatvės meno darbas vartotojiškų Kalėdų tema

rios valstybės už biudžeto (t. y. mūsų visų mokesčių) pinigų perka, be kitų paslaugų, ir egzaminų organizavimo bei vykdymo.

Samantos darbo neteisingo įvertinimo situaciją tame pačiame „Dialogo“ numeryje komentavusi VBE vertintoja pamini įdomių faktų apie NEC suteiktos minėtos paslaugos aplinkybes.

Primename: iš 755 LKL VBE vertintojų 173 aukštesniųjų klasių mokytojai buvo nedalyvavę vertintojų mokymuose; be to, VBE darbus vertino ir pagrindinių mokyklų mokytojai (jie nedirba pagal naująsias vidurinio ugdymo programas!), ir net tautinių mažumų mokytojai (jie niekada iki šiol neturėjo jokių reikalų su gimtakalbių moksleivių rašiniais)...

Tai apie kokią visos šalies abiturientams (primename, kad LKL BE – privalomas) NEC suteiktos paslaugos kokybę galima kalbėti? Gal situacija galėtų susidomėti vartotojų teisių gynėjai?

Užtat 325 mokytojai, dalyvavę 3-ų dienų nemokamose vertinimo seminaruose – nemokamai pasitobulinę, pavalgę pietus, pagėrę kavos, o vertinti VBE darbų nesisiteikę, – išties šaunūs vartotojai. Jiems, be abejo, puikiai sekasi su ugdytiniais dalytis patirtimi. Tiesa, įdomu, kaip vartotojiškos vertybės dera su pakylėta senosios ir vidutinio senumo lietuvių literatūros kanono dvasia... Na, bet nenukrypkime.

Seminarų (su priedais) paslaugą šiems mokytojams suteikęs NEC netesybų nepareikalavo, užtat „atsigrojo“ ant faktinių LKL VBE vertintojų bei abiturientų. Pasak komentaro „Dialogo“ autorės, – dėl to, kad NEC... taupo. Na, kuo pigiau nusamdyti darbo jėgą, priversti ją dirbti už du ir greitai, pernelyg nesijaudinant, kokios kokybės paslaugas anoji gebės suteikti vartotojams abiturientams, – iš vartotojiško mentaliteto pozicijų turbūt atrodo „krūtai“.

Žodžiu, plika akimi matyti, kad vartotojų švietimo Lietuvai labai reikia... Todėl labai džiugu, kad EK ir Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija mūsų pedagogams suteikia galimybę naudotis portalu „Consumer Classroom“. Nebūkim atsilikėliai: švieskimės ir ginkime savo – vartotojų – teises!

Lizeta LOZURAITYTĖ,
„Dialogo“ redaktorė

Ekologiška kūryba

Nebūkime stručiai!

Pasaulio pažinimas prasideda nuo artimiausios aplinkos – savęs suvokimo, šeimos, savo kiemo, vėliau miesto gyvybės ir negyvybės gamtos stebėjimo. Taigi pasaulį jau nori karta pažįsta tokį, kokį po savęs palieka protėviai. Gal todėl nūdienos žmogus vis labiau akcentuoja blogėjančią ekologinę aplinką? Juk nesąžininga planetos ateičiai palikti žemės paviršių kelmuotą, o jos gelmes be išteklių. Nevalia būti „stručiais“, kurie kiša galvą į smėlį, ir tikėtis, kad vaikiai ir provaikiai nežais, neaugs ant mūsų šiukšlėmis užterštos žemės, o ras vietą gyventi kitur.

Jau „šiandien“ (jau seniai...) privalu jaunąją kartą pratinti į buitines atliekas pažvelgti kitaip, kad suaugę dabartiniai vaikai suvoktų, kodėl būtina ir kaip rūšiuoti namuose jau nereikalingus daiktus, ir kad turėtų įprotį tai daryti kasdien.

Atėjęs į darželį ar į pradinę mokyklą vaikas dažniausiai dar neturi įgijęs žinių apie teigiamą bei neigiamą žmogaus poveikį gamtai. Darželinukui medžio šakelės nulaužimas neatrodo žala gamtai. Su priešmokyklinio ir pradinio amžiaus vaikais dirbantis pedagogas turi padėti savo ugdytiniams suvokti, kad gamtai bei aplinkai savo elgesiu galime pakenkti arba, priešingai, pagelbėti, – drauge pagelbėjame ir sau.

Įvairiausių medžiagos ir idėjos

Degučių mokyklos-darželio veikloje daug dėmesio skiriama ekologiniam ugdymui. Dažnai organizuojami projektai, ugdytiniai pratinami pažinti supančią aplinką, skatinami rūpintis šalia esančia gyvybe, plečiamos jų žinios ir žadinamas suvokimas, kad kiekvienas žmogus yra atsakingas ne tik už save, bet ir už tai, kas vyksta Žemėje. Organizuojamos šiukšlių rinkimo talkos, buitinių atliekų rinkimo akcijos, įtraukiant į šią veiklą ir tėvelius. Mažajam gamtos mylėtojui yra labai svarbu jausti savo šeimos ekologišką požiūrį ir matyti artimų žmonių teigiamą elge-

sį su gamta. Ugdomojoje veikloje įvairiais būdais tyrinėjamas gamtos pasaulis.

Priešmokyklinukai savo potyrius, išgyvenimus, išpūdžius išreiškia menine forma. Pastebėtus pievoje drugelius, boružes ar bites jie piešia popieriaus lape. Bet kitą kartą jiems piešti pasiūloma ant įvairių buitinių atliekų:

- ★ ant vienkartinio lėkštučių – jos tampa drugelių sparnais;
- ★ ant plastikinių raudonų kamštelių – jie pavirsta boružėmis;
- ★ ant tualetinio popieriaus ritinelių – jie tampa kiškučiais.

Pradinukams pažįstamą gamtą ar aplinką pasiūloma išreikšti simbolizuotai:

- ★ gelė ar medis savotiškai iškarpomi iš žurnalo puslapio;
- ★ eglė sukurama iš plastikinių buteliukų ar žurnalo puslapių, susuktų į lazdeles;
- ★ pelėdžiukas pasiuvamas iš audinio skiaučių;
- ★ vazose iš plastikinių butelių puikuoja gelės, sukurtos iš žurnalo puslapių;
- ★ paveiksluose rutuliukai, padaryti iš makulatūros, išdėliojami taip, kaip tą dieną apie gamtą yra mąstoma, jaučiama, fantazuojama;
- ★ koliažai sukuriami iš daiktų, kurie surinkti išskylaujant;
- ★ visas miestelis sukuriamas iš senų ir jau nereikalingų knygų, kurių šimtus puslapių kantriai sulankstė mažos rankytės.

Kiek daug gražaus gali sukurti žmogaus rankos, jeigu širdyje įžiebta gerumo ir meilės ugnis, o mintys skraidina mos didžiam tikslui.

Ar tai tikrai jau niekam nereikalinga šiukšlė?

Ugdytinių mintis ir siekius nukreipiame į tai, kas šian dien aktualu ne tik jiems ir jų šeimoms (visų namuose šiukšlių sulig kiekviena diena tik daugėja), bet ir šalies bei pasaulio žmonėms.

Išgirdę apie tai, kad Žemę stiklo atliekos užteršia maždaug 900-ams metų, o plastikas suyra maždaug per 400 metų, pradinukai neatidėliodami pasiryžta buitines atliekas rūšiuoti ir taip sumažinti dirvožemio teršimą.

Gera matyti, kaip pedagogės moko savo ugdytinius atliekas rūšiuoti. Bet dar svarbu ir tai, kad žmogus pamąstytų, ar kiekviena išmetama šiukšlė tikrai jau yra niekas. O gal tai dar ne šiukšlė? Gal tai priemonė (žaliava) kūrybai? Skatiname savo ugdytinius susimąstyti apie tai.

Vaikai teigia, kad jiems nemalonu matyti, kaip šiukšlės mėtosi miesto gatvėse, uždengia parkų žolę ar gėles, kaip jos teršia miškus ir upių bei ežerų pakrantes. Ir visi supranta, kad negražumą aplinkoje padaro pats žmogus, nes kažkas jo buityje, jo gyvenime jam pasirodė nereikalinga. Tokių pašnekesių su ugdytiniais metu jiems pasiūloma iš to, kas nereikalinga, savo darbščiomis rankomis padaryti labai gražių ir naudingų daiktų. Vaikai sutinka su tokiu pasiūlymu, nes:

- ★ jiems įdomu yra realizuoti savo kūrybinius sumanymus pažinus naujas technologijas;
- ★ jiems nereikia arba reikia labai mažai brangiai kainuojančios žaliavos kūrybai;
- ★ jie sulaukia paramos iš savo šeimos, nes visi nori švarinti savo namus;
- ★ žino, kad jų kūryba džiaugsis namiškiai, jų kūrybiniai darbai bus demonstruojami parodose (taip būna dažnai), o gal netgi bus įvertinti konkursuose.

Ką gražaus galima padaryti iš šiukšlių? Atsakymą į šį klausimą rasite apsilankę mūsų ir mūsų ugdytinių kūrybinių darbų parodoje „Vėl gimiau mažuose delnuose“, kuri iki spalio 17 dienos eksponuojama Marijampolės P.Kriaučiūno viešojoje bibliotekoje.

Pedagogai, skatinkite savo ugdytinius švarinti aplinką, rūšiuoti buitines atliekas ir iš jų gaminti naujus kūrinius.

Jolanta SIKORSKYTĖ-KLIBIENĖ,
pradinių klasių mokytoja metodininkė,
Vida MATUSEVIČIENĖ,
priešmokyklinio ugdymo pedagogė,
Marijampolės Degučių mokykla-darželis

➤ MOKYKLOSE

Pirmakursių adaptacija Rokiškio TVŽŪM

■ Rokiškio technologijos, verslo ir žemės ūkio mokykloje šiemet visas rugsėjo mėnuo buvo skirtas pirmakursių adaptacijai mokykloje.

Pasibaigus priėmimui į profesines mokyklas paaiškėjo, kad norinčiųjų mokytis šiose mokyklose gerokai padaugėjo. Ne išimtis ir mūsų Rokiškio technologijos, verslo ir žemės ūkio mokykla. Į pirmą kursą vietoj planuotų 5 grupių sukomplektuotos 6, jose mokysis 156 mokiniai. Jie mokysis pagal automobilių mechaniko, apdailininko (statybininko), apskaitininko kasininko, žemės ūkio gamybos verslo darbininko ir technikos šaltkalvio remontininko programas. Džiu-gu, kad baigusiems tiek pagrindinę, tiek ir vidurinę mokyklą mokiniams vis patrauklesnė tampa mūsų profesinė mokykla, kad grįžta amato vertė, kad mokyklos absolventai sėkmingai įsidarbina.

Pirmasis mėnuo mokykloje. Nauji veidai, nauja aplinka, nauja pradžia... Visas rugsėjo mėnuo buvo skirtas pirmakursių adaptacijai mokykloje. „Pirmakursių adaptacijos dieną“

kiekvienas pirmakursis turėjo progą daugiau sužinoti apie mokyklą, mokslus, laukiančius darbus, pareigas ir pramogas. Jaudulys širdyse kiek atlėgo, išklausus psichologės pranešimą „Aš ir nauja aplinka“, susipažinus su žmonėmis, su kuriais visus metus teks bendrauti. O šios dienos užbaigimas, besivaržant įvairiose sportinėse rungtyse, dar labiau vienus su kitais suartino, leido suvokti, kad visi esame viena komanda ir būsimieji visus trejus ar dvejus metus. Kitos dienos jau panašėjo į įprastą mokyklos ritmą, nors pirmakursiams nuobodžiauti neleido įvairios tradicinės ir netra-

dicinės ugdymo formos, skirtos susipažinti su aplinka, naujai įrengtais praktinių darbų kabinetais, renovuota sporto sale, mokymosi formomis, pasirinkta specialybe.

Ir štai pirmasis mėnuo prabėgo. Pirmakursiai, padedami grupių auklėtojų, mokytojų, visos mokyklos bendruomenės, jau adaptavosi mokykloje, aktyviau dalyvauja mokyklos bendruomenės gyvenime, čia jaučiasi saugūs.

Irena ŽINDULIENĖ,
Jolanta REPŠIENĖ,
Rokiškio TVŽŪM
I kurso grupių auklėtojos

Džiaugiasi apsilankę Rumšiškėse

Didelis būrys Anykščių Jono Biliūno gimnazijos mokinių apsilankė Lietuvos liaudies buities muziejuje Rumšiškėse. Tokią galimybę mokiniams suteikė JAV lietuvių bendruomenės Krašto valdyba – daugiau kaip 60 metų gyvuojanti ne pelno siekianti organizacija, kurios savanoriai dirba ir auکوja savo laiką bei lėšas lietuviybės puoselėjimui.

Ekskursiją organizavo Anykščių J.Biliūno gimnazijos socialinė pedagogė Jolita Baltrūnaitė ir psichologė Renalda Statkuvienė.

Žydų kultūros pėdsakais po Vilnių

Panevėžio „Saulėtekio“ progimnazijos mokiniai ir mokytojai – socializacijos programos projekto „Kitos tautos šalia mūsų“ dalyviai – neseniai grįžo iš Vilniaus. Pasidairyti po sostinės senamiestį ir pasidomėti Lietuvoje gyvenusių žydų istorija juos pakvietė Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti švietimo programų koordinatore Ingrida Vilkienė. „Kai kurie projekto dalyviai pirmą kartą įžengė į žydų maldos namus – sinagogą, – pasakoja „Dialogui“ mokytoja Rima Šarkanienė. – Klausydami gidės pasakojimo sužinojo, kad prieš Antrąjį pasaulinį karą Lietuvoje gyveno apie 220 tūkst.

žydų, iš kurių per holokaustą (1941–1944) buvo nužudyta beveik 92–95 procentai. Dar daug įdomių dalykų projekto dalyviai sužinojo apie šios didžiulės tautinės mažumos, gyvenusios Lietuvoje, istoriją ir kultūrą. Visus nustebino šios išmintingos tautos paprotys – ant kapo ar prie paminklo kaip pagarbos ženklą dėti ne gėlių, o akmenį. Vaikštinėdami po Vilniaus senamiestį projekto dalyviai aplankė vietas, susijusias su pačiais garsiausiais Lietuvos žydais, užsuko į Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmus, kur dalyvavo edukacinėje programoje. Kelionė buvo prasminga ir kupina įspūdžių.“

■ Panevėžio „Saulėtekio“ progimnazijos mokiniai ir mokytojai, domėdamiesi Lietuvoje gyvenusių žydų istorija, aplankė ir sostinės sinagogą.

Projektas startavo videokonferencija

Tauragės Žalgirių gimnazijoje videokonferencija pradėtas tarptautinis Comenius projektas „Jaunųjų europiečių pavyzdžiai – geri pavyzdžiai, geresnė ateitis“. Jame dalyvauja šešios mokyklos iš Lenkijos, Slovakijos, Turkijos, Graikijos, Vokietijos ir Lietuvos. „Virtualioje erdvėje mokyklų vadovai, mokytojai, mokiniai prisistatė, išsakė sveikinimus, palinkėjimus, dalinosi mintimis ir idėjomis. Prisistatymas buvo reglamentuotas, iš kiekvienos mokyklos dalyvavo po keliolika moksleivių, kiekvienas norėjo ir turėjo ką pasakyti. Žalgirių gimnazijos komandą pristačiau aš, esu šio projekto koordinatore“, – praneša „Dialogui“ vokiečių kalbos mokytoja Rimutė Bandzinienė.

☛ KOLEGA – KOLEGAI

Netradicinės pamokos Naisiuose

■ Septintokai prie laimės akmens

Džiugu, kad Šiaulių r. Kuršėnų Stasio Anglickio mokyklos mokiniai rugsėjį turėjo galimybę apsilankyti Naisiuose. 5–8 klasių moksleiviai dažniausiai net neįtaria, kuo garsus jų gimtasis kraštas, ką įdomaus ir unikalaus mes turime šalia.

Naisiai – vienas iš garsiausių Šiaulių rajono miestelių. Čia atvykusius moksleivius ir jų mokytojus šiltai pasitinka gidė savanorė E.Karbauskytė-Daunorienė, ji lydi Baltų dievų skulptūrų muziejaus takais. Šis unikalus muziejus po atvi-

Paskleidė gėrio infekciją

■ Mažeikių Senamiesčio pagrindinės mokyklos moksleiviai po kino filmų peržiūrų diskutavo, kaip gėris keičia žmonių gyvenimus.

„Mažuose pasaulio kampeliuose maži žmonės darydami mažus, gerus darbus pamažu keičia pasaulio veidą“, – sakė garsi lietuvių rašytoja Vanda Juknaitė. Vienas tokių pasaulio kampelių – Lietuva. Net 120 švietimo įstaigų: bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų, kolegijų, prisijungusių prie didžiausio šalyje pilietiškumo ugdymo projekto „Kuriname Respubliką“, ėmė telkti vietos bendruomenes ir keisti jų gyvenimus, mokė pilietiškumo, apgaubė aplinkinius rūpesčiu ir gerumu. Itin smarkiai gerumo virusas išplito Mažeikių Senamiesčio pagrindinėje mokykloje.

„Šiuolaikinė susvetimėjusi visuomenė kur kas labiau vertina materialias gėrybes nei dvasines. Net savanoriaudamas ar padėdamas silpnesniai dažnas tikisi naudos sau: pasipuikuoti tariamą gerumu ar susikurti teigiamą įvaizdį, – sako Daiva Narmontienė, Mažeikių Senamiesčio pagrindinės mokyklos istorijos mokytoja. – Su mokiniais nusprendėme skleistį tyrą, nuoširdų gerumą mokykloje ir už jos sienų.“

Kiekviena Senamiesčio pagrindinės mokyklos klasė parengė planą, kokių gerų darbų imsis. O jų buvo pačių įvairiausių. Vieni jaunuoliai nusprendė papildomai mokyti bendramokslus, kuriems sunkiau sekasi įsisavinti žinias. Kiti pasišovė pasirūpinti miško žvėreliais: surengė blusų turgų, o už surinktas lėšas pripirko jiems maisto ir t. t. Jaunimas surengė kino filmų peržiūras ir po jų diskutavo, kaip gėris keičia žmonių gyvenimus. Ko gero, didžiausią įspūdį mokiniais paliko ir jautriausias stygas suvirpino prancūzų filmas „Neliečiamieji“ apie dviejų itin skirtingų vyrų draugystę.

Pamažu mokiniai išlaisvino savo jausmus. Padėkoti už įdomią pamoką ar skanias pietus valgykloje, palinkėti gražaus savaitgalio ar pasiteirauti, ko liūdi bendraklasis, nieko nekainuoja, tačiau parodytas dėmesys sustiprina ryšius, leidžia pasijusti reikalingam, praskaidrina nuotaiką.

„Pasėjome gerumo grūdą, kuris išdygo ir pamažu stiebiasi aukštyn, koks derlius užderės, pamatysime po kelerių metų, – sako pedagogė. – Apie mokykloje praleistą laiką mokiniai pasakoja draugams, tėvams, kitiems artimiesiems, todėl tikime, kad vis daugiau žmonių užsikrės gerumo infekcija.“

Anot D.Narmontienės, gerumas glaudžiai susijęs su bendruomeniškumu ir pilietiškumu: jei rūpiniesi supančia aplinka, galvoji apie aplink esančius ir padedi jiems įveikti sunkumus, vadinasi, prisidedi kuriant tvirtesnę valstybę.

Šiuo metu jaunuoliai intensyviai ruošiasi forumo teatrui „Emigracijos spalvos“, į kurį pakvies mokinius ir iš kitų Mažeikių rajono mokyklų. Į vieną opiausių valstybės problemų jie bandys pažvelgti iš skirtingų pozicijų: mokinių, studentų, tėvų, politikų ir kitų. Tikimasi, kad kiekvienas forumo teatro dalyvis ne tik susimąstys, ką jis gali nuveikti dėl Lietuvos, bet ir imsis realių darbų.

Paskleisti gėrio infekciją Mažeikių Senamiesčio pagrindinės mokyklos jaunimą įkvėpė pilietiškumo projektas „Kuriname Respubliką: visuomenės pilietinio veikimo kompetencijų ugdymas“.

Diana SKUČAITĖ,

Pilietiškumo, demokratijos ir teisės programų centro direktorė

ru dangumi įspūdingas medžio skulptūromis, sukurtais geriausių šiaurės Lietuvos tautodailininkų, juos konsultavo žinomi mokslininkai L.Klimka ir V.Vaitkevičius. Vaikai sužino net 50 baltų dievų bei deivių pavadinimų, svarsto, kodėl būtent taip sukurta skulptūra. Gidė ir rimtai, ir juokais pasakoja apie dievų funkcijas, aiškina simboliką. Tuo pačiu metu lankomas ir vienintelis Lietuvoje Inkilų muziejus, nes abu muziejai susilieja su gamta ir aplinka. Moksleivius domina čia esantys daugiau nei 100 įvairių paukščių inkilų, informacija apie juose perinčius sparnuočius.

Dar vienas garsus objektas, lankomas Naisiuose, yra Šiaulių krašto literatūros muziejus, įkurtas unikaliame name, kur gyveno poetas Zigmas Gėlė. Vaikams įdomi senovinė aplinka, o ekskursijos va-

dovė Naisių mokyklos lietuvių kalbos mokytoja R.Žukauskienė, atsižvelgdama į šiuolaikinių moksleivių interesus, įdomiai pateikia informaciją apie garsius Šiaulių krašto rašytojus, jų veiklą.

Bene labiausiai visus vilioja šalia literatūros muziejaus įsikūręs Žemaitukų žirgynas. Čia vaikai gali paglostyti, pakalbinėti gražuolius žirus, stebėti jų treniruotes, gauti atsakymus į rūpimus klausimus apie žemaitukų veislės žirgų ypatybes.

Tokios pamokos-ekskursijos labai patinka moksleiviams, nes jie daug sužino apie literatūrą, etnologiją, istoriją, gamtą ne iš vadovėlių, o patys viską gyvai stebėdami, dalyvaudami smagiuose veiklose.

Alina ŠIMKEVIČIENĖ,

Šiaulių r. Kuršėnų Stasio Anglickio mokyklos lietuvių kalbos mokytoja

Europos kalbų diena Lietuvos mokyklose

• Pakruojo r. Pašvitinio pagrindinėje mokykloje Europos kalbų diena paminėti surengta ekspozicija įvairiomis kalbomis „Kalba – mūsų turtas“. Informacijos ir idėjų ieškota internete. Kaip simbolis temai atskleisti pasirinkti seni (net su užraktais) iš medienos pagaminti lagaminai. Kiekvienas atvertas lagaminas – o jų surinkta 9 – vaizdavo atskirą sritį. Smalsūs ekspozicijos lankytojai čia galėjo sužinoti įdomių faktų apie Europos kalbas: perskaityti idiomų, greitakalbių, palindromų. Besidominčius įvairių kalbų subtilybėmis kviesta dalyvauti ilgiausio lietuviško žodžio konkurse. Smalsiausi ieškotojai ir nugalėtojai – penktokai (jų žodžiai: „pasivaikščiojimas“, 17 raidžių, „psichanalitikas“ ir „psichoterapeutas“ – po 16). Aktyviausi renginio organizatoriai aštuntokai neslėpė sužinoję, kokie žmonės gali būti vadinami poliglota; jie susipažino ir bandė pasikalbėti gestų kalbos ženklais. Buvo neįprasta pamatyti pačių mokinių pagamintas akliesiems skirtas Brailio rašto kortelės. Daugelis šypsojosi prisiminę kasdienybę tapusius elektroninės kalbos jaustukus. Pateikta Morzės abėcėlės ženklais užšifruota žinutė. Visų akį traukė spalvingi gidai, lankstinukai iš keliautojo la-

■ Pašvitiniškiai simboliu temai atskleisti pasirinko senus lagaminus.

Rugsėjo 26-ąją švenčiama Europos kalbų diena. Šios šventės metu Europos valstybėse organizuojami įvairūs renginiai, siekiant paskatinti kalbų mokymosi įvairovę, išugdyti pagarbą visoms Europos kalboms, regionų ir tautinių mažumų kalboms.

Tradiciškai Europos kalbų dieną paminėjo ir Lietuvos mokyklos.

gamino, pavadinto „Kalba be sienų...“ Mokyklos bendruomenė galėjo panaudoti šią originalią erdvę netradicinei pamokai ar kitam mokomajam renginiui. Taip ir padarė penktokai su savo lietuvių kalbos mokytoja J. Aleknavičiute.

„Susibūrę į metodinę grupę mokyklos kalbų mokytojai ir kūrybiškumo nestokojantys jų mokiniai dar kartą „atvėrė“ kalbų lobyną, šįkart su labai prasminga potekste“, – rašo „Dialogui“ **Gitana Marcinkevičienė**, Pašvitinio pagrindinės mokyklos kalbų metodinės grupės pirmininkė.

• Šiaulių r. Drąsūčių mokyklos 5–10 klasių mokiniai plakatuose pristatė pasirinktas Europos šalis. Penktokai iš popieriaus iškirpo ir įvairiais prancūziškais žodžiais bei Prancūzijos vėliava papuošė šalies simbolį – Eifelio bokštą. Šeštokai pasidomėjo Norvegijos šalimi: pristatė įdomiausius faktus, priklijavo gamtovaizdžio nuotraukų, užrašė norvegiškų žodžių. Septintokai, tikriausiai pasiilgę vasaros šilumos, pristatė saulėtąją Ispaniją: iš popieriaus iškirpę plačiakraštę skrybėlę, joje sutalpino gausybę faktų apie šalį, nupiešė jos vėlia-

■ Šiaulių r. Drąsūčių mokyklos šeštokai pristato Norvegiją.

• „Lietuviškajame kalendoriuje rugsėjo mėnuo buvo vadinamas ir kitais vardais – vėju, viesuliniu. Turbūt todėl, kad būtent rugsėjis po šviesios ir šiltos vasaros atneša ne tik vėsą, tamsą, liūtį, bet ir vis stipriau, grėsmingiau pučiantį vėją. Tarp įvairių atmintinų rugsėjo datų randame ir Europos kalbų dieną. Tad, nepamiršdami už lango gamtoje vykstančių pokyčių, linksmai, žaismingai ir su vėjeliu mes, raudėniškiai, paminėjome

ir ją“, – rašo „Dialogui“ **Jovita Lubienė**. Pasipasakoję sakmių, paskaitę eilių, akcentavę tolerancijos, susikalbėjimo, meilės gimtajai, pagarbos svetimai kalbai svarbą, visi popietės dalyviai, susirinkę Šiaulių r. Raudėnų mokykloje, susitiko su aviamodelistu **Vytautu Steponavičiumi**, dažnu, bet visada laukiamu svečiu. Jis priminė ir papasakojo apie dar vieną iškilią šiais metais minimą datą – „Lituanikos“ skrydžio per Atlantą

■ Aviamodelistas Vytautas Steponavičius rengia skrydžiui savo aviamodelį, išskraidinsiantį j aukštybes vaikų lėktuvėlius su įvairiakalbiais palinkėjimais ir svajonėmis.

80-ąsias metines. Tuomet vaikai, padedami pradinių klasių mokytojų A. Steponavičienės ir R. Skudrickienės, pasidarė lėktuvėlių, ant kurių sparnų visomis mokamomis Europos kalbomis užrašė palinkėjimų sau ir kitiems.

Daugiausia džiaugsmo ir išpūdžių, pasak informacijos autorės, padovanojo nepakartojamas lėktuvėlių skrydis: aviamodelistas V. Steponavičius (vaikų vadinamas dėde meistru Vytautu) su savo aviamodeliu vaikų lėktuvėlius išskraidino į vos įžiūrimą aukštį, tad palinkėjimai ir svajonės saulėtame ir ramiame dangaus fone skraidė lyg rudenį atsisveikinantis paukščiai.

• Šiaulių r. Gilvyčių mokykloje organizuotas integruoto mokymo projektas „Pažinkime Europą!“ Projektinėje veikloje dalyvavę 5–10 klasių mokiniai sužinojo įdomių faktų apie Europą, susipažino su šalių geografija, ES istorija, kultūra, kalbomis, plėtė etninės kultūros žinias (aptarė lietuvių tautinį kostiumą, kitų Europos šalių nacionalinius drabužius stebėdami skaidres, vaizdo įrašus, dalyvaudami viktorinoje). Per dailės ir technologijų pamokas visų klasių mokiniai mokėsi austi, pinti tautines juosteles, gamino skirtuką knygai, seges, sagas, servetėlių laikiklius, apyrankes, auskarus ir kt., kūrė tautinio kostiumo maketą panaudodami prijuostės, apykaklės karpinius, ornamentus (mokytoja I. Špūraitė-Grinkienė). Lietuvių kalbos mokytoja R. Mazaliauskaitė

ir geografijos mokytoja L. Kairytė 7–10 klasių mokiniams vedė integruotas pamokas. Dirbdami grupėse mokiniai pažymėjo vardų *Jonas* ir *Ona* variantus atitinkamoje šalyje naudodamiesi žemėlapiu ir įvairiomis kalbomis užrašytų vardų sąrašais, paskirstė įvairių šalių pasisveikinimus sužymėdami šalis žemėlapyje; naudodamiesi elektronine knyga „Pažinkime Europą!“ keliavo laiku ir erdve, žaidė interaktyvius žaidimus. Anglų kalbos žinias mokiniai gilino žaisdami interaktyvius žaidimus „Europa Go“ (mokytoja J. Banevičienė), kalbų žinias patobulino dalyvaudami „Kalbų viktorinoje“ (mokytoja R. Mazaliauskaitė). Aštuntokai dalyvavo raiškiojo skaitymo konkurse (rusų kalbos mokytoja D. Greivišienė). Apibendrinus projekto veiklą aktyviai dalyvavę mokiniai apdovanoti prizais.

• Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos penktokai Europos kalbų dieną diskutavo, kuo ši diena yra ypatinga, kodėl kiekvienam žmogui, nors jis kalba savo gimtąja kalba, privalu mokytis užsienio kalbos (ir dar ne vienos!), ką apie tai mano vyresnės žmonės, kaip kalbų mokėjimas palengvina žmonių bendravimą ir, aišku, gyvenimą. Penktokai ant nupieštų delnų iškarpų rašė pasisveikinimus Europos šalių kalbomis ir sveikinosi vieni su kitais, o aštuntokų komanda dalyvavo Dainų progimnazijoje vykusioje užsienio kalbų popietėje „Kalbos atveria duris“, kurioje laimėjo I vietą, – dalijasi mokytoja **Rita Samoškienė**.

■ Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos penktokai ant nupieštų delnų iškarpų rašė pasisveikinimus Europos šalių kalbomis.

• Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos užsienio kalbų mokytojai parengė informacinę valandėlę „Su kalba – į Europą“. Anglų, vokiečių, rusų, prancūzų ir švedų kalbų besimokantys mokinių atstovai apsilankė kiekvienoje klasėje ir neįprasta bei įdomia forma pristatė visas šias bei gimtąją kalbą. Labiausiai visus sudomino ilgiausi kiekvienos pristatomos kalbos žodžiai, kurie į lietuvių kalbą dažniausiai buvo verčiami net 3–6 žodžių junginiais. „Laimėtoju“ tapo vokiškas žodis *Rindfleischetikettierungsüberwachungsaufgabenübertragungsgesetz* (vert. galvijų ženklavimo kontrolės užduočių pateikimo įstatymas) net iš 63 raidžių! Jau tapo tradicija, kad Europos kalbų dieną gimnazijoje renkamas raštingiausias gimnazistas. Visas tos dienos veiklas vainikavo Sporto ir sveikatingumo šventė, kurios metu teko įveikti olimpinę mylią. Vieni tai atliko pėsčiomis, kiti – bėgdami, – praneša gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja **Irena Kiltanavičienė**.

■ Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos moksleiviai pristatinėja ilgiausius pasirinktos kalbos žodžius.

Nejudrus kaip akmuo. Argi?

Sunku įsivaizduoti mūsų planetoje ką nors nejudresnio už akmenis. Voliojasi sau tokie dideli ir maži kietuoliai visame žemės paviršiuje. Na, kartais į kitą vietą juos perkelia galingi vandens ar purvo srautai, bet toliau jie ir vėl ramiai guli. Suprantama, laikui bėgant, vanduo ir vėjas gali pakoreguoti jų formą ir dydį, bet tik tiek.

Tik tiek? Anaip! Žinoma faktų, kai masyvūs rieduliai be jokių regimų priežasčių netikėtai susmenga į žemę arba atvirkščiai – išnyra iš gelmių, pajuda iš „nutupėtos“ vietos ir keičia padėtį, palikdami matomus savo judėjimo pėdsakus.

Mėlynasis akmuo

Pačiu stambiausiu pasaulyje judančiu akmeniu (apie 12 tonų) laikomas legendinis Mėlynasis akmuo Rusijoje, prie Jaroslavlio srityje esančio Pleščjevo ežero. Tamsiomis naktimis, kai nešviečia mėnulis, akmuo spindi žydra šviesa. Pasak legendos, šiame akmenyje gyvena kažkokia dvasia, išpildanti svajones ir norus. Netgi šandien aplink jį mėtosi monetos ir gėlės – dovanėlės tų, kurie trokšta stebuklo.

Geologų požiūriu, stambus pilkai mėlynas riedulys – paprastas smulkaus grūdėtumo kvarcinis skalūnas, kurį kažkada čionai atgabeno ledynas. Bet žvilgtelėkime į jo istoriją ir sužinokime, kodėl jį gaubia tokia šlovė.

Prieš 2000 metų pagoniška merių gentis (finougrų grupė) apsigyveno ant Pleščjevo ežero krantų. Šios genties žmonės supylė keletą kalvų ir išlygino jų viršūnes. Ant vienos tokios kalvos viršūnės ir įsikūręs neįprastos spalvos riedulys. Gali būti, kad tai pagonys jį čionai atgabeno, laikydami, jog jame gyvena kažkokios dievybės dvasia. Galbūt jis atsirado šioje vietoje dėl gamtos užgaidų. Tai ne taip ir svarbu. Vėliau merių teritoriją užėmė slavai, jie kalvą pavadino Jarilino kalnu, o riedulį – mėlynuoju akmeniu. Jis, kaip ir anksčiau, buvo laikomas pagonių dievo širdimi ir žmonės jį garbino visai puošdami, aukdami aukas, aplink jį šokdami.

Kai į Rusiją atėjo krikščionybė, šie šokiai nepatiko naujos religijos išpažinėjams – ir „nuodėmingasis“ akmuo buvo iškilmingai numestas nuo kalvos viršūnės. Pagonys ėmė maištauti, prakeikė įsibrovėlius ir pareiškė, jog akmuo vis vien nieko neįleis į savo vietą. Ir išties neleidžia! Ant Jarilino kalno bandyta pastatyti medinę bažnyčią, bet ji sudegė. Vėliau iškilo Aleksandro Nevskio rezidencija – ir ji buvo sugriauta. Neilgai egzistavo ir vienuolynas. Dvasininkai oficialiai pareiškė, kad akmenyje gyvena piktoji dvasia. Bet jo garbintojų nemažėjo.

XVII a. vienas iš dvasininkų iškasė gilią duobę, įmetė į ją prakeiktą akmenį ir užpylė žeme. Štai čia 12-os tonų riedulys rimtai pademonstravo charakterį: po žeme jam nepatiko ir po 10-ies metų jis paprasčiausiai... išnėjo į paviršių. Suprantama, šis faktas neliko nepastebėtas, ir prie „šėtoniško“ akmens vėl ėmė traukti žmonės. Eilinio dvasininkų bandymo susidoroti su nepaklusniu akmeniu buvo imtasi 1788-ųjų žiemą. Tada Mėlynąjį akmenį nuspręsta ežero ledu nuvežti į vietą, kur buvo statoma nauja Šventosios Dvasios cerkvė, ir įmūryti į jos varpinės pamatus. Pakeliui ledas įlūžo ir akmuo nugarmėjo į 5-ųjų metrų gylį – atsidūrė ežero dugne. Dvasininkų tai nenuvylė – greičiau atvirkščiai. Tačiau ir ten neįprastas riedulys nepanoro pasilikti: nepraejo nė pusė amžiaus, kaip jis atsidūrė ankstesnėje vietoje, prie Jarilino kalno papėdės.

Ir dabar akmuo po truputį šliaužia. Praėjusio šimtmečio vidurio fotografijos įamžino jį ant paties ežero kranto, o praėjus 30-iai metų akmuo atsidūrė jau už 100 metrų nuo ankstesnės „gyvenamosios vietos“. Šiandien jį nuo kalvos skiria 3 kilometrai. Beje, atkaklūs turistai, kurie neapsiriboja gėlių dovanojimu akmeniui, bet dar ir atskelia nuo jo po gabalėlį atminčiai, matyt, įkyrėjo rieduliui-legendai – šis ėmė raustis į žemę. Šiandien virš žemės paviršiaus matyti tik jo viršūnelė, apie 20 centimetrų (ne taip

■ Kalifornijos Mirties slėnio akmenų judėjimo greitis tiesiog neįtikėtinas – apie pusmetrį per valandą, o per mėnesį jie sugeba įveikti kilometrines distancijas.

seniai jis buvo iškilęs beveik porą metrų). Vietos senbuviai pranašauja pasaulio pabaigą, jei akmuo nuspręs galutinai pasitraukti nuo žmonių.

Amžinieji keleiviai

Be šios įžymybės, Rusijos pietuose, Rostovo stepėse, šliaužioja vadinamasis Čigono akmuo. O Amūro srityje, netoli nuo Bolonės ežero, palikdamas pėdsakus (gilias vėžes akmenuotoje dirvoje) ir periodiškai pasinerdamas į ežero vandenį, keliauja po apylinkes Mirės akmuo. Šiam pusantros tonos sveriančiam rieduliui lenkiasi vietos gyventojai, įsitikinę, kad jame gyvena piktoji Ambo dvasia. Kažkada jis klajojo nuo vieno šamano prie kito, padėdamas šiems atlikti mistinius ritualus, o dabar paprasčiausiai klajoja.

Dar vienas garsus „keliautojas“, sveriantis per toną, yra Tibete, prie budistų vienuolyno. Vadinamasis Budos akmuo, ant kurio esą matyti netgi jo delnų atspaudai, jau tūkstantį metų keliauja vieną ir tą patį kelią – jo judėjimą kruopščiai fiksuoja vienuoliai. Akmuo atkakliai ropščiasi spiralės pavidalo trajektorija į kalną, kurio aukštis – 2,5 kilometro, o vėliau nusileidžia ir sukasi aplink jį. Kiekvienas toks akmens pakilimas ir nusileidimas vidutiniškai trunka 15–16 metų, o pilnas ciklas – 60 metų.

Didžioji Britanija taip pat turi savo keliautoją – Karaliaus Arturo akmenį. Kartkartėmis jis prišliaužia prie jūros kranto – vandens atsigerti, kaip įsitikinę vietos gyventojai. Velso turistai labai mėgsta fotografuotis su šia 25 tonas sveriančia vietos įžymybe.

Kalifornijos Mirties slėnio greitaeigiai

Įdomu, kad be įžymiųjų pavienių mineralinių keliautojų, žemėje esama tikrų tikriausių judančių akmenų, „keliaujančių“ po planetą kartu.

Pati garsiausia jų „gyvenamoji“ vieta – Kalifornijoje (JAV) esantis Mirties slėnis – didžiulė negyva molinga plynaukštė. Tai išdžiūvusio ežero dugnas, nusėtas įvairios formos ir dydžio rieduliais – nuo nedidelių akmenų iki pusės tonos gigantų; beje, praktiškai kiekvienas iš jų turi savo vardą. O viskas todėl, kad tai tikros įžymybės, „greitaeigės“. Jų judėjimo pėdsakais išraižyta visa plynaukštė – čia ir tiesios linijos, ir zigzagai, ir ratai, ir trumpos atkarpos, ir daugiametinės trasos – o kiekvieno pėdsako pabaigoje guli akmuo, jį palikęs. Vėžės kertasi, išsiskiria, eina paraleliai, pasisuka atgal... Remiantis paskaičiavimais, Kalifornijos akmenų judėjimo greitis tiesiog neįtikėtinas – apie pusmetrį per valandą, o per mėnesį jie sugeba įveikti kilometrines distancijas.

Ir tai ne vienintelė paslaptinga vieta planetoje.

Panašius stebuklus galima stebėti, pavyzdžiui, Kry-

me, ant Demeržio ežero šlaitų. Ten esantis unikalus keistų uolų nuolaužų sambūris, įvairios konfigūracijos ir dydžio, vadinamas Vaiduoklių slėniu. Būtent ten esama stambių riedulių, žvaliai šliaužiojančių po apylinkes – ne prasčiau už amerikietiškus giminaičius.

Kokia gi galia valdo šiuos akmenis ir kodėl daugiatainiai gigantai keliauja po pasaulį?

O ką sako mokslininkai?

XX a. pabaigoje prancūzų tyrinėtojai rimtai prakalbo apie tai, kad akmenys – gyvi, jiems būdingi ypač lėti gyvybinės veiklos procesai. Prancūzų kolegoms pritaria amerikiečiai ir rusai. Ilgi ir kruopštūs akmenų, surinktų visame žemės rutulyje, tyrimai pasitelkus itin jautrią aparatūrą patvirtino, kad akmenys gali kvėpuoti (vienam įkvėpimui skiriama nuo trijų dienų iki dviejų savaitių), pulsuoti (vienas tvinksnis trunka iki paros), senti (keičiantis struktūriškai) ir netgi... mąstyti (mineralų kristalų struktūra gali kaupti galybę informacijos ir netgi ja operuoti)! Na, ir, suprantama, savarankiškai judėti. Mokslininkai įsitikinę, jog tai daryti gali absoliučiai visi akmenys, tiesa, nelabai greitai – po keletą milimetrų per porą savaitių. Kaipgi jie tuomet juda tokiu dideliu greičiu Mirties, Vaiduoklių slėniuose ir kitose panašiose vietose?

Viena iš versijų, kodėl akmenims nesiguli vietoje, – lietaus ir vėjo įtaka. Tame pačiame Mirties slėnyje pasitaiko retų, bet labai stiprių liūtų, lydimų škvalo, kada dirvos paviršius virsta savotiška purvo čiuožykla ir vėjas ritina per ją akmenis. Kitoje vietoje atitinkamą vaidmenį gali suvaidinti vietovės nuožulnumas, laikina ledo pluta ant dirvos paviršiaus.

Dar viena iš akmenų judėjimo priežasčių, mokslininkų nuomone, gali būti paros temperatūros svyravimai. Visi kūnai (taip pat ir tiriami akmenys) kaitinami plečiasi. Mokslininkai nustatė, kad vasaros mėnesiais saulės nušviestos namų sienos padidėja (tarsi pasvyra) į pietinę pusę ir tai yra viena iš statinių irimo priežasčių. Štai ir judantys akmenys dieną įšyla ir plečiasi į pietinę pusę, o užėjus nakties vėsai susitraukia, beje, greičiau iš tos pusės, kur buvo mažiau įšilę, – tai yra lėtai šliaužia į pietinę pusę. O iš žemės akmenys juda į viršų saulės ir šilto paviršiaus link.

Prisimena mokslininkai ir Archimedo dėsnį – esą Archimedo jėgos gali priversti akmenis lėtai judėti nepatvariose biriose dirvose. Tyrinėjimuose minimi ir tokie veiksniai, kaip gravitacinių laukų pokyčiai, planetos geomagnetinės savybės, vibracijos, dirvos įdubimai ir iškilimai... Tačiau iš esmės, suprantamai ir racionaliai paaiškinti šį reiškinį kol kas neišeina.

Parengė Dana DOVYDAITYTĖ

Visi gelbstisi patys, vertybės... mirė

Luna: „Juk mūsų valstybėje mokytojo darbas apskritai nevertinamas. Tik reikalavimai dirbantiems vis aukštesni, tikrintojų, kuriems reikia spektaklio (kaip sudomino, kokias metodikas naudojo), vis daugiau, vis daugiau žeminimo (paseno mokytojai, nespėja su naujovėmis, netobulėja). Visą laiką tik botagas. O kur pyragas? Ar bent pyragėlis? Jauni pedagogai po metų kitų praranda entuziazmą ir išeina kitur. Likusiems kam stengtis? Juk nepadėkos, tik pamazgų ant galvos užpils. Ir vėl iešmininkas kaltas...“

„Tai negi negalite pareikalauti bent jau normalios darbo sutarties pasirašymo? Matytumėt ir sąlygas, ir atlyginimą, galėtumėt pasirašyti ar nepasirašyti tokios sutarties. Kai niekas protingas neitų vertinti, kai liktų tik kokios 100 padlaižūnų, gal tada ŠMM susimąstytų. O dabar pagąsdina, kad pagal įstatymus mokytojas privalo vertinti, ir eina visi kaip nusikaltėliai į kartuves. O iš tikrųjų privalo tik 3 val. PER SAVAITĘ. Ateitumėt pirmadienį iki pietų ir atsisveikintumėt vėl iki kito pirmadienio :) – matytumėt, ir kokį atlyginimą už darbą pasiūlytų, ir kokias sąlygas.“

Kodėl seminarai vyksta pagal ES standartus – su normaliomis pertraukomis, pietumis, kava, su visa nemokama medžiaga, o kai tik už lietuviškus pinigus vertinime reikia arti, tai atlygio – katino ašaros, o sąlygos pasibaisėtinai. Iškart mūsų žmogiškoji kokybė pasikeičia ar kas pasidaro?“

Mokytoja: „Nesuprantu, kas verčia eiti į vertintojus... Mokytojai, skaitykit Darbo kodeksą.“

„Kas verčia eiti į vertintojus? Atsakau: kai nesiregistruoju, direktoriui buvo paskambinta iš NEC ir pagrąsinta, kad jei neduos vertintojų, tai mūsų mokyklos darbai bus atidėti paskiausiai, o tada jau jie ĮVERTINS (tai tikrai buvo grąsinimas, ypač apie ĮVERTINIMĄ). Taigi direktorius savo nuožiūra užrašė reikiamą kiekį vertintojų. Kai nesiregistruoju Vertintojų puslapyje, buvo vėl paskambinta... Vis tiek nesiregistruoju. Tada direktorius pagrąsino pamokų krūviu (gimnazijoje mažėja mokinių)...“

Lina: „ir net tautinių mažumų mokytojai, niekada iki šiol neturėję jokių reikalų su gimtakalbių moksleivių rašiniais...“ – nemalonu skaityti tokius teiginius, ypač iš anonimų. Nacionalinės mokyklos mokytojai baigę tuos pačius universitetus (dažnai turintys net ne vieną universitetinį išsilavinimą), lankę tuos pačius kvalifikacijos kėlimo kursus ir gimtakalbių mokinių darbų tikrai matę. Gal nederėtų viešojoje erdvėje švaistytis nepagrįstais teiginiais ir žeminti išsilavinusius žmones. Gal vertėtų prisiminti, kieno taisytus darbus teko peržiūrėti kontroliniame tikrinime. Mes prisimename. O jūs? Net tautinių mažumų mokytojos Nėrija Paulionienė ir Lilija Jankeliūnienė.“

„FAKTAS: gimtakalbiai lenkų darbų vertinti negavo, tautinių mažumų (o gal žodis „mažumos“ jus žeidžia?) mokytojai gimtakalbių darbų vertino. Ir net per KONTROLI-

„Nors vertintojų buvo daug mažiau nei reikėjo, o darbų apimtys šimet net ketvirtadaliu didesnės nei anksčiau (kiekviename rašinyje 400 minimalų žodžių skaičių keitė 500 žodžių), dirbta vos vieną savaitę – atseit taip NEC taupo (bet juk pinigai buvo numatyti kur kas didesniai kiekiai vertintojų, kodėl jie neatiteko dirbusiems vertintojams – darbas juk padarytas?). Kontrolinis vertinimas – 1 diena (taupom!), apeliacijos – vėl 1 diena (vėl taupom!), štai ir PRITAUPĖM... Liaudies patarlė sako: *skūpus* (= taupus?) moka dvigubai...“ – lietuvių kalbos ir literatūros VBE darbų vertintojų klaidų priežastis praėjusiame (35) „Dialogo“ numeryje pakomentavo viena iš vertintojų (str. „Apie vertintojų darbą: kai pyragas ir botagas sukeičiami vietomis“).

Internautų žodis ta pačia tema.

Nį vertinimą! O gal priminti, kaip kai kurie TM mokytojai išsidirbinėjo per seminarus? Gėda buvo už visą auditoriją.“

Anonimas: „Kad kas išgirstų, ką mano patys lituanistai... Ar anksčiau būdavo tokių absurdo, kaip tai atsirado paskutiniaisiais metais?... Argi neįmanoma pareikalauti NEC iš esmės peržiūrėti vertinimo normas? Ar apskritai realu reikalauti iš šiuolaikinio mokinio TOKIO tipo ir TOKIOS apimties rašinio? Kokius igūdžius jie išsiugdo, rašydami TOKĮ rašinį, jei mokytojai yra priversti mokyti rašyti simuliacinį rašinį!!! (Jau viena skelbiama organizuojanti mokytojams seminarus, kur TO mokys... Tai bent atėjo laikai...) Kantrūs tie mokytojai... Jei ne patriotus, tai bent jau mokančius apsimesti, kad VISKĄ išmano, kad yra apsiskai-

tę, tikrai išugdys... Bet juk TOKIE tikrai neprapuls... Gal to ir siekiama... Juk jeigu negirdimas net dėsytųjų balsas dėl vertinimo normų, pačių terminų vartojimo, tai nėra daugiau ką ir kalbėti. O iš tikrųjų labai labai liūdna, kad viskas taip. (Negi dar kas nors iš pačių lituanistų tiki, kad mokiniai daugiau skaitys? Juk be tyrimų jau galima pasakyti, kuri pamoka nemėgstamiausia...)

Ne veltui mokiniai rašė rašinį apie maištą. Akivaizdu, kad situacija reikalauja... maišto.“

„Nebuvo maišto ir nebus. Lituanistai nevieningi – suskaldyti. Va ir jūs, *Anonime*, skundžiate kitus. Visi gelbstisi patys, savais būdais, kas kaip išmano. Apie vertybes nekalbame, jos... mirė.“

Viena iš kvailų vertintojų: „Vertinau. Stengiausi sąžiningai atidirbti už visus mokymus... Esu šventai įsitikinusi, kad taisant rašinį, kokios bebūtų instrukcijos, subjektyvumo išvengti neįmanoma. Žinoma, ir didžiulis krūvis pakenkė taisymo kokybei. Arba taisančių daugiau, arba ilgiau taisyti. Tiesiog baisu su lietuvių k. egzaminu. Loterija kažkokia – o kenčia vaikai. Kol toks egzaminas, tokios vertinimo instrukcijos, nors tūkstančius mokėtų už tą darbą – kitaip nebus... Labai liūdna.“

Aš siūlyčiau tokį egzaminą – rašyba, skyryba, klausimynas iš privalomų autorių, kūrinių. Primityvu? Bet bent būtų galima objektyviai įvertinti ir mokiniai gal perskaitytų nors ką... Tikrai – argi jiems reikės rašyti TOKĮ rašinį kada gyvenime?..“

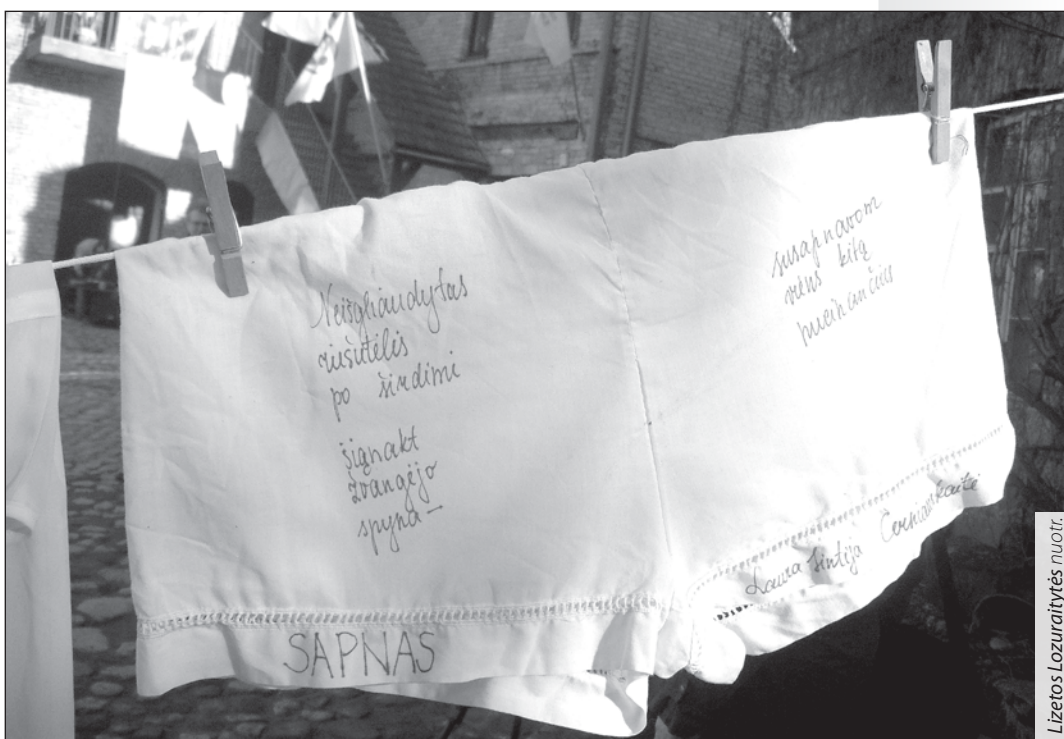
„Egzaminas iš literatūros, t. y. iš privalomų kūrinių, kaip siūlote, yra negalimas todėl, kad LITERATŪROS egzaminas negali būti PRIVALOMAS. Tikrai ne visai protingas siūlymas... O jei pasiūlysite, kaip pagal rašybą, skyrybą ir gramatiką sureitinguoti šimtabalėje skalėje, tada tapsite genijumi...“

„Gražinti suvokimą – literatūra plius publicistinis tekstas su taisomomis rašybos ir skyrybos klaidomis ir pastraipa. Kol vertinsim tokį rašinį, tol ir bus taip, nes negalima susitarti dėl dalykų, dėl kurių negalima iš viso susitarti. Tenepyksta visuomenė, nepaisant nieko,

dar niekada mokytojai lituanistai nevertino taip gerai rašinių. O kita vertus, jei tiek seminarų, tiek mokomasi, ir tik kelios dešimtys protingų, tų, pateptųjų, gebančių atpažinti struktūrą, stilių, o kiti, suprask, nemo-kintini arba vėplos, arba tinginiai. Bet greičiausiai jau geriau ir neįmanoma vertinti. Prisiminkim „Mažąjį princą“: komandos, užduotys turi būti įgyvendinamos. Taip pasakė karalius. Kitaip, sakė, apsijuoks. Na apsijuokė mūsų mergaitės, na, nepavyko, bet kaip čia prisipažinsi „ant visos Lietuvos“...“

Oho: „Na apsijuokė mūsų mergaitės, na, nepavyko, bet kaip čia prisipažinsi „ant visos Lietuvos“...“

Tai ką daryti mokiniams, tėvams ir mokytojui, pamačius absurdiškus įvertinimus? Niekas už tai neatsako?“

Lizetos Lozuraitytės nuotr.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitomoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai nerecenzuojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Media Support Foundation

Išleina ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392-1916

Atversk knyga – ji liūdi užversta

■ Per Lietuvą nuvilnijusi akcija „Padovanok knygą – pasidalink gerumu“ rado atsaką buvusiųjų Telšių „Ateities“ pagrindinės mokyklos dešimtokų širdyse – jie su auklėtoja Asta Jokubauskiene priešakyje nutarė padovanoti mokyklos bendruomenei naujausių, laukiamiausių, skaitomiausių knygų.

Akcijos pagrindinė idėja – nepalikti knygos užverstos. Mokiniai pasiryžo perskaityti jas pirmieji ir palikti kiekvienoje savo palinkėjimą, pastebėjimą po jų skaitysiantiems. Linkėjimai išties nuoširdūs: dešimtokai nori, kad mes patirtume daug stiprybės, gero vėjo, jaukių vakarų, artimiau susipažintume su mėgstamų rašytojų gyvenimais ir netgi patikėtume, kad bobulytės irgi gali būti šaunios...

Mēs, bibliotekas darbuotojos, džiaugiamės prasminga dovana. Perskaitėme visas ir dėkojame už malonias akimirkas. Tikimės, kad knygos ras savo skaitytojus.

Maloni staigmena: galėsime įsigyti dar daugiau knygų, nes Tautos fondas, įsikūręs Amerikoje, patenkinio mokyklos prašymą ir skyrė 350 dolerių knygų įsigijimui.

**Jolita MAŠČINSKIENĖ,
Vanda KUZIIENĖ**

Keturios progos įkvėpė kūrybai

■ Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos technologijų mokytojas Rimvydas Daužvardis pristatė antraklasių gimnazistų darbų parodą „Baltų karžygiai“.

Toks nepaprastas sutapimas rugsėj 22-ąją dieną – Rudens lygiadienio, Šiaulių miesto 777-as gimtadienis, Baltų vienybės diena ir M.K.Čiurlionio gimtadienis. Šių gražių švenčių proga Šiaulių „Romuvos“ gimnazijoje buvo surengta antrųjų klasių gimnazistų, vadovaujamų technologijų mokytojo R.Daužvardžio, darbų paroda „Baltų karžygiai“, gimnazijos skaitykloje muzikos mokytoja V.Užienė pristatė fotoparodą „Man tai patinka“, o mokyklos kūrėjai dalyvavo po-

pietėje „Spalvoti rudens laiškai“. Gimnazistai ir mokytojai skaitė savos kūrybos poeziją, dainavo dainas, muzikavo. Skambanti muzika ir eilės įkvėpė ant molbertų piešusius jaunąsias menininkes spalvomis išreikšti savo rudeninę nuotaiką kūrybiniuose darbuose. Popietės pabaigoje, skambant didingai M.K.Čiurlonio simfoninei poemai „Jūra“, visi dalyviai pasigrožėjo jaunųjų menininkų darbais, – dalijasi „Romuvos“ gimnazijos mokytoja **Virginija Užienė**.

Muzikinių talentų festivalis

Šiaulių Gegužių progimnazijoje devintą kartą organizuotas muzikinių talentų festivalis „Muzikos sparnais“. Šis renginys pritraukia jaunuosius atlikėjus – solistus, instrumentalistus, duetu dainuojančius ir grojančius jaunuosius muzikantus. Penktą kartą šis festivalis organizuojamas miesto mokyklų mokiniams ir jau trečią kartą jis skiriamas Muzikos ir Senjorų dienai, – praneša „Dialogui“ festivalio idėjos autorė ir organizatorė muzikos mokytoja, direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Rita Tamašauskienė**. Šiemet festivalyje sulaukta atlikėjų iš Šiaulių „Saulės“ pradinės, Dainų, „Juventos“, Gegužių progimnazijų, Didždvario ir Stasio Šalkauskio gimnazijų, „Dagilėlio“ dainavimo mokyklos, Šiaulių miesto senjorų ansamblio „Šviesa“ (vad. R.Daukantaitė), svečių ir iš Radviliškio r. Šeduvos gimnazijos (muzikos mokytojos A.Meškauskienės solistės). Festivalyje nominaciją „Už profesionalumą“ pelnė „Dagilėlio“ dainavimo mokyklos akordeonistas D.Buivydas (mokyt. L.Onaitis), „Už kūrybiškumą“ – Gegužių progimnazijos solistė G.M.Poškaitė (mokyt. R.Tamašauskienė), nominaciją „Talentų talentas“ – Dainų progimnazijos fleita grojės mokinys T.Balčiūnas (mokyt. V.Padgureckienė).

MokytojoDarbas.lt
pedagogų darbo skelbimai iš visos Lietuvos

Keliavo po Šakių kraštą

Kazlų Rūdos savivaldybės Antanavo pagrindinės mokyklos 1–8 klasių mokiniai su savo mokytojais vyko į pažintinę ekskursiją „Keliaujame po Šakių kraštą“.

Ekskursiją organizavusi pradinį klasių mokytoja **Rūta Grikietienė** „Dialogui“ pasakoja: „Pirmiausia aplankėme naujam gyvenimui prikeltą Zyplių dvarą Lukšiuose. Čia, buvusiose dvaro arklidėse, apžiūrėjome įrengtą galeriją, kur eksponuojama daug meno dirbinių: paveikslų, rankdarbių, medžio, akmens skulptūrų, keramikos, kalvystės, stiklo dirbinių, išpūdingi sodai, kaukės. Viena iš dvaro ūkio pastatų įkurta kalvė, kitame – keramikos dirbtuvės. Taip pat aplankėme ir jau baig-

tus restauruoti Zyplių dvaro rūmus, kurie stovi apsupti išspūdingo parko. Toliau pasukome Gelgaudiškio, seniausio miestelio Šakių rajone, link. Gyvenvietę garsina Gelgaudiškio dvaras ir šalia esantis parkas. Dvaro ponias mieliai mums pasakojo šio miestelio, dvaro istoriją. Likome sužavėti išlikusių išspūdingų koklinių krosnių, apžiūrėjome restauruotus kambarius, pasidžiaugėme didingomis kolonomis terasoje. Labai įdomūs spiraliniai metaliniai laiptai į apžvalgos bokštėlį... Aplankėme Pločkšių mokyklą, su istorijos mokytoja G.Kazarian apžiūrėjome joje esantį muziejų. Kaimas unikalus tuo, kad galėjome pasivaikščioti Vaiguvo upeliu – gatve...“

■ Po Šakių
kraštą
ekskursavę
antanaviškai
teigia įsitikinę:
nereikia niekur
toli keliauti –
tik džiaugtis tuo,
ką turime šalia...
Nuotraukoje
ekskursantai
prie Zyplių dvaro
Lukšiuose.

➡ **SUKAKTYS**

Jeronimo Ralio gimnazija švenčia vardo jubiliejų

Jonavos Jeronimo Ralio gimnazija paminėjo (09 27) vardo suteikimo 20-metį. Šventėje dalyvavo ne tik buvę mokytojai, mokiniai bei gimnazijos bendruomenės nariai, bet ir gausus būrys svečių. „Smagu, kad mūsų mokyklos nepamiršta buvęs auklėtinis Vilniaus meras Artūras Zuokas, šventėje mielai sutiko dalyvauti daktaro ir vertėjo Jeronimo Ralio sūnėnas Saulius Ralys, savivaldybės atstovai bei kraštiečiai“, – rašo „Dialogui“ Jeronimo Ralio gimnazijos mokytoja **Ona Bartušienė**.

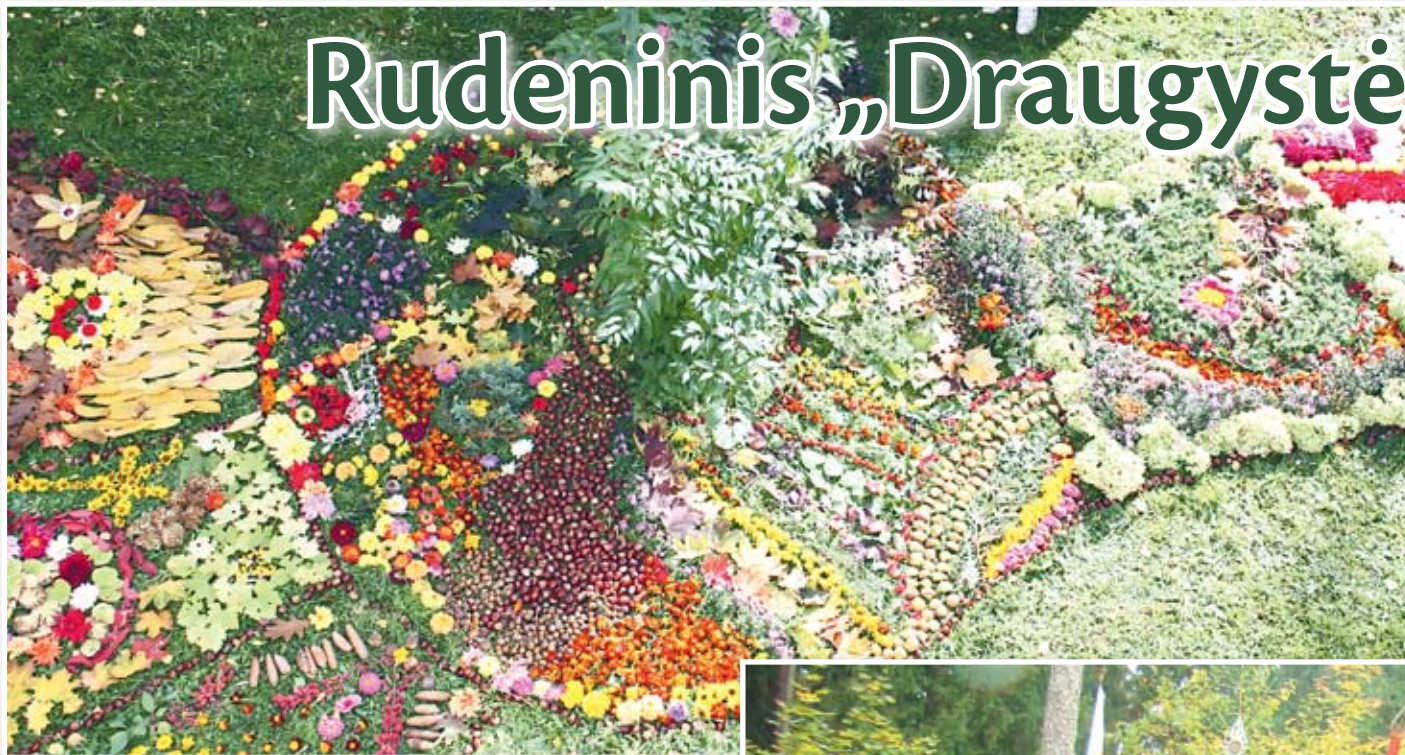
➔ **ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS
43 UGDYMO ĮSTAIGOS**

„Ateities“ pagrindinė, Telšiai
„Dagilėlio“ dainavimo, Šiauliai
„Juventos“ progimnazija, Šiauliai
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Saulės“ gimnazija, Plungė
„Saulės“ pradinė, Šiauliai
„Saulėtekio“ progimnazija, Panevėžys
Adolfo Šapokos gimnazija, Utena
Akademijos Ugnės Karvelis
gimnazija, Kauno r.
Amatų, Druskininkai
Antanavo pagrindinė, Kazlų Rūdos sav.
Automechanikos ir verslo mokykla,
Vilnius
Batniovos pagrindinė, Kauno r.
Dainų progimnazija, Šiauliai
Daugų technologijos ir verslo
mokykla, Alytaus r.

Degučių mokykla-darželis,
Marijampolė
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Drąsūčių, Šiaulių r.
Gegužių progimnazija, Šiauliai
Gilvyčių, Šiaulių r.
Jeronimo Ralio gimnazija, Jonava
Jono Biliūno gimnazija, Anykščiai
Kaimo verslų, amatų ir paslaugų,
Skuodas
Kuršėnų Štasio Anglickio, Šiaulių r.
Maironio universitetinė gimnazija,
Kaunas
Naisių, Šiaulių r.
Pašvitinio pagrindinė, Pakruojo r.
Plokščių mokykla-daugiafunkcis
centras, Šakių r.
Politechnikos, Mažeikiai

Raudėnų, Šiaulių r.
Senamiesčio pagrindinė, Mažeikiai
Senoji gimnazija, Palanga
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Stepono Dariaus ir Stasio Girėno
gimnazija, Kaunas
Šeduvos gimnazija, Radviliškio r.
Technologijos, verslo ir žemės ūkio,
Rokiškis
Technologijų ir verslo mokymo
centras, Biržai
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Užlieknės pagrindinė, Mažeikių r.
Vincas Kudirkos progimnazija,
Šiauliai
Žalgirių gimnazija, Tauragė
Žemelio žemės ūkio, Pakruojo r.
Žemės ūkio, Zarasai

Rudeninis „Draugystės kilimas“

■ Pirmoji šalna pakando paskutiniuosius žiedus, tačiau tai nesutrukdė Kauno r. Batniavos pagrindinės mokyklos pirmokėliams su mamomis, vadovaujant pradinių klasių mokytojai Astai Lipkevičienei, „nuausti“ rudeninių žiedų ir lapų „Draugystės kilimą“ mokyklos parke. „Dialogui“ apie tai parašė pirmokės mama Lina Simonaitytė.

Pašventintas paminklas Jonaičių miške

■ Lietuvos praeičiai neabejingi Mažeikių r. Užlieknės pagrindinės mokyklos mokiniai, mokytojai, kaimo gyventojai dalyvavo respublikiniame renginyje, skirtame Atminimo ženklui žuvusiems 5-iems Alkos rinktinės partizanams pašventinti. Puoselėti kultūrinę tautos atmintį jaunuosius užliekniškius moko istorijos mokytoja Bierutė Ovčnikova.

Bierutės Ovčnikovos nuotr.

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai, „Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis. Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus – rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- Švietimo aktualijos
- Straipsnių fragmentai
- Internetinė apklausa
- Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.